

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Českého jazyka a literatury
Studijní program: bakalářský
Studijní obor: český jazyk – německý jazyk

VÝVOJ RODNÝCH JMEN V LIBERCI THE DEVELOPMENT OF THE FIRST NAMES IN THE REGION OF LIBEREC

Bakalářská práce: *10-FP-KČL-B-01*

Autor:
Andrea Balounová

Podpis:

.....

Vedoucí práce: Mgr. Václav Lábus

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
84	47	0	11	20	3

V Liberci dne: 22. 6. 2011

Čestné prohlášení

Název práce: Vývoj rodných jmen na Liberecku
Jméno a příjmení autora: Andrea Balounová
Osobní číslo: P08000703

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 22. 06. 2011

Andrea Balounová

Poděkování:

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Václavu Lábusovi za jeho vstřícný přístup a ochotu ujmout se mé bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat krajské matrikářce Mgr. Aleně Pohlové (metodičce matrik státního občanství) a Mgr. Jaroslavě Ježkové (vedoucí oddělení matrik a státního občanství na Krajském úřadě Libereckého kraje) za poskytnutí cenných rad a informací.

Vývoj rodných jmen na Liberecku

Andrea Balounová

BP-2011

Vedoucí BP: Mgr Václav Lábus

Resumé

Bakalářská práce se zabývá analýzou mužských a ženských jmen na liberecké matrice v letech 1950 - 2000 z hlediska lingvistického, právníckého a onomastického. Vymezuje se pojem rodného jména, jeho funkce a jeho původ. Obsah práce je rozdělen do tří částí. První část se snaží shrnout jazykové hledisko rodného jména. Část druhá se zabývá jménem z hlediska právního a zmiňuje historii matrik a právních předpisů. Třetí část se věnuje výzkumu, který byl proveden na matričním úřadě Magistrátu města Liberce.

Klíčová slova: rodná jména, Liberec, původ rodných jmen, rodné jméno z právního hlediska, matriky, změna jména, statistika nejčastěji volených jmen, zápis jmen do matriky, funkce rodných jmen

The Development of the First Names in the Region of Liberec

Summary

This bachelor Thesis deals with the analysis of male and female first names recorded in the registry office in Liberec between the years 1950 - 2000. The content is divided into three parts in terms of linguistic, justice and onomastics. It's defined the conception of a first name, its function and origin. The content of the thesis is divided into three parts. The aim of the first part is to sum up the language viewpoint of the first name. The second part considers the name with the view of justice and refers to the history of the registry offices and the legal regulations. The third part is attended to the investigations which was carried out at the registry office in the city of Liberec.

Keywords: first names, Liberec, the origin of first names, maiden name legally, register, name change, the statistics most often chosen names, writing names in the register, features of first names

Obsah

1. ÚVOD	1
2. RODNÉ JMÉNO V JAZYCE	2
2.1 Obecně o pojmu jméno	2
2.2 Rodné jméno v českém jazykovém systému	3
2.2.1 Kategorie rodu	5
2.2.2 Kategorie čísla	5
2.2.3 Skloňování rodných jmen	6
2.2.4 Obourodá jména	7
2.2.5 Jména domácká	7
2.3 Funkce rodných jmen	8
2.3.1 Pasivní funkce	8
2.3.1.1 Řečová informace	9
2.3.1.2 Mimolingvistická informace	9
2.3.1.3 Jazyková informace	9
2.3.2 Aktivní funkce	9
2.3.2.1 Nominalizační, identifikační, individualizační funkce	10
2.3.2.2 Komunikativní (deiktická) funkce	10
2.3.2.3 Sociální funkce	10
2.3.2.4 Deskriptivní, charakterizační funkce	10
2.3.2.5 Expresivní, emocionální funkce	11
2.4 Původ jednotlivých jmen	11
2.4.1 Jména slovanského původu	11
2.4.2 Jména neslovanského původu	12
2.4.2.1 Hebrejská jména	13
2.4.2.2 Řecká jména	13
2.4.2.3 Latinská jména	13
2.4.2.4 Germánská jména	14
2.4.2.5 Jména jiného původu	14
2.5 Slovtvorná charakteristika rodných jmen	15
2.5.1 Odvozování rodných jmen	15
2.5.2 Skládání rodných jmen	15

2.6 Historie rodného jména v českých zemích	16
2.6.1 Období do 13. Století	16
2.6.2 Období od 13. do 18. Století	16
2.6.3 19. století	18
2.6.4 Od roku 1945 do roku 1990	18
2.6.5 Od roku 1990 do dneška	18
 3. RODNÉ JMÉNO A PRÁVNÍ HLEDISKO	20
 3.1 Historie matrik v českých zemích	21
 3.2 Matriky v současnosti	24
 3.3 Aspekty volby a užívání jména	24
3.3.1 Přehled základních předpisů upravujících oblast jména (i příjmení)	25
3.3.2 Zápis jména do matriky	26
3.3.2.1 Znalecký posudek	27
3.3.2.2 Pravidla pro zápis jména	27
3.3.3 Možnost volby druhého jména	28
3.3.4 Dvě jména vlastních sourozenců	30
3.3.5 Jména zdvojená	30
3.3.6 Jazykové dublety	31
 3.4 Kdy nelze jméno zapsat do matriky	31
 3.5 Určení jména dítěti soudem	32
 3.6 Nemožnost zápisu jména do matriční knihy	32
3.6.1 Zkomolená, zdrobnělá a domácká jména	32
3.6.2 Stejná jména sourozenců	33
 3.7 Užívání cizojazyčného jména	34
 3.8 Zvláštní případy	34
3.8.1 Jméno (a příjmení) dítěte - utajený porod	34
3.8.2 Jméno (a příjmení) nalezeného dítěte	35
3.8.3 Jméno mrtvě narozeného dítěte	35
3.8.4 Osvojené dítě	36
 3.9 Jméno po provedení zápisu v matriční knize	36

3.10 Změna jména ve správním řízení	37
3.10.1 Změna jména.....	37
3.11 Změna jména (příjmení) v případě transsexuality	38
3.12 Matriky a působnost na úseku matrik.....	39
 4. VÝZKUM RODNÝCH JMEN – LIBEREC.....	 42
4.1 Metoda práce	42
4.2 Rodná jména od roku 1945 – 1950.....	43
4.3 Rodná jména od roku 1950 – do roku 2000.....	44
4.4 Srovnání počtu jednotlivých rodných jmen.....	66
4.4.1 Mužská jména	66
4.4.2 Ženská jména	72
 5. ZÁVĚR.....	 78
 6. POUŽITÁ LITERATURA.....	 81
 7. PŘÍLOHY	 82
7.1 Prohlášení.....	82
7.1.1 Prohlášení o jménu (jménech) dítěte.....	82
7.1.2 Prohlášení o volbě druhého jména	83
7.1.3 Prohlášení o volbě druhého jména (pro nezletilé dítě).....	84

1. Úvod

Bakalářská práce *Vývoj rodných jmen na Liberecku* vychází z teoretického základu českých antroponym, podává ucelený obraz právních předpisů a možnosti užívání antroponomastik, dle platných zákonů a nastiňuje ucelený obraz teoreticko-metodologických východisek a postavení rodných jmen v českém jazykovém systému.

Cílem práce bylo zjistit nejfrekventovanější rodná jména v Liberci z hlediska statistického a podat stručný přehled o rodných jménech z hlediska jazykového (zkoumá se slootovorná a lexikální charakteristika) a právního. Statistický přehled udává výsledky výzkumu nejčastějších jmen zapsaných na liberecké matrice v rozmezí padesáti let.

První část – teoretická charakterizuje rodné jméno jako pojem, je zkoumáno z hlediska morfologického, lexikálního a slootovorného. Tato část nahlíží na jméno i z hlediska jeho funkce a původu. Slootovorná charakteristika pozoruje rodné jméno z hlediska odvozování a skládání. Ke konci je zařazen chronologický vývoj soustavy rodných jmen, který je rozdělen do jednotlivých období.

Druhá část se zabývá jménem z hlediska právního. Zmiňuje historii matrik a právních předpisů, které upravují volbu a zápis jména do matriční knihy. Zkoumá právní předpisy z hlediska povolování, výběru, změny či zápisu jména do matriční knihy. Uvádí jednotlivé zvláštnosti při volbě jména pro dítě (neurčení jména rodiči – utajený porod, nalezené dítě). Rozebírá postup při změně jména u transsexuálů. Možnost volby druhého jména, co nelze do matriční knihy zapsat, zdvojená jména nebo jazykové dublety jmen. Popisuje zápis do matriční knihy narození u mrtvě narozeného dítěte. Dále nastiňuje funkci jednotlivých matrik a jejich rozdělení.

Třetí část zaujímá výzkum, který byl proveden na matričním úřadě Magistrátu města Liberce. Zkoumá jména (mužská i ženská) v rozmezí od roku 1950 do roku 2000, která jsou zapsána v matričních knihách narození. Zaznamenává je v tabulkách podle daného období výzkumu. Nejsou řazena abecedně, nýbrž podle frekvence výskytu. Analyzovaná data jsou zpracována do tabulek a grafů.

2. Rodné jméno v jazyce

2.1 Obecně o pojmu jméno

Rodné jméno neboli jméno křestní je antroponymum. Označuje jednoho konkrétního člověka. Antroponymum je funkčním členem antroponymické soustavy. Dále jména můžeme dělit na hypokoristika, což jsou domácké obměny jména (ze jména *Jan* - *Honzík*, *Jeník*, *Jenda*). Tyto obměny jména se užívají hlavně v domáckém nebo přátelském prostředí. Dále do této skupiny patří jména rodinná (příjmení), která dostáváme zpravidla podle otce a jména umělecká, se kterými se nejvíce setkáme u spisovatelů, herců nebo malířů (*Bezruč*, *Krásnohorská*, *Olbracht*). Nesmíme zapomenout také na přídomky a přezdívký.¹

Rodná jména společně s příjmením splňují potřebu rozlišení jednotlivých lidí. Zaručují určitou identitu a zařazení do společnosti. Rodné jméno má funkci rozlišovací, nikoli charakterizační. Dříve i dnes se setkáváme s tím, že rodiče pojmenovávají děti i po předcích, dítě tak ztělesňuje jejich vlastnosti a charakteristické rysy. Dříve se dávala jména i podle toho, co se od dítěte očekávalo. Jméno ovšem primárně necharakterizuje, plní funkci rozlišovací a individualizační. Lidé se tedy neodlišují pouze svým fyzickým vzhledem, ale i jménem (a to rodným jménem a příjmením). Rodné jméno rozlišuje i identitu pohlaví.

Rodné jméno zpravidla určí rodiče. Zákon stanovuje, že každý člověk musí mít jméno a příjmení. Obecně platí, že rodné jméno je ve vztahu nadřazenosti podřízené příjmení. Ovšem v běžném užívání převažuje spíše jméno rodné – přátelé a rodina znají naše příjmení, tudíž nás oslovují jménem, nebo se užívají hypokoristika.

Rodná jména se řadí do skupiny – vlastní názvy (*propria*). Do této skupiny patří dále jména národní, kmenová, obyvatelská (*antroponyma*), kromě nich pak místní jména (*toponyma*) a vlastní jména označující *propriální* objekty (*chrématonyma*). Vlastní jména se odlišují od jmen obecných (*apelativ*) tím, že se snaží pojmenovat, individualizovat pouze jednu skutečnost, dělají ji jedinečnou. Vlastní jména jsou dána společenskou potřebou.

---

¹ Čechová, 2000, s. 69

„*Onomastická funkce je individualizující oproti generalizující funkci jazyka.*“² Kdežto apelativa naopak pojmenovávají předměty a jevy skutečnosti obecně. Jsou to jazykové výrazy pro druhové, obecné pojmy.

Vlastní jména neoznačují druh ani třídu, ke které daná jednotlivina přísluší, nezahrnují jednotliviny pod obecné pojmy. Nelze pojmenovat každého jedince zcela výjimečným a jednotlivě existujícím jménem, tudíž se tato jména opakují, ale platí, že jsou přiřazena vždy jednotlivému individuu. Tato jména pak dále rozlišují i podle rodinného jména (příjmení). Například pokud ve škole je více žáků se jménem *Jan*, pak jsou žáci dále rozlišováni podle příjmení. Z toho vyplývá, že za pomoci jednojmennosti není rozlišovací potřeba uspokojena. Pouze jedno jméno často k pojmenování a úplnému rozlišení nestačí, proto se využívá dvoujmennosti či trojmennosti, a to nejen u pojmenování osob (přisuzují se jim různé přezdívký nebo přízviska), ale i míst (ta se doplňují rozlišovacími přívlastky). Společnost potřebuje bez omylu, pochybení rozlišovat jednotlivé osoby, místa a věci.

Vlastní jména pochází z apelativ. Původně byla tato jména shodná, to znamená, že když jména vznikla, měla svůj lexikální význam, který, se ovšem postupem času úplně vytrácí a ztrácí na své důležitosti. „*Ruší se souvislost vlastních jmen se slovní zásobou, a to nejen po stránce lexikální, ale i fonetické a morfologické. Jména se izolují, diferencují formálně, morfologicky od apelativ.*“³

2.2 Rodné jméno v českém jazykovém systému

Rodná jména jakožto substantiva přebírají v zásadě jejich paradigmata, zároveň si ale z podstaty vlastních jmen zachovávají některá specifika.

Rodné jméno by mělo jasně určovat pohlaví osoby, která jej nosí. Proto, aby správně plnilo svou funkci, by mělo být jasné, zda jde o mužské či ženské jméno. Jedině tak lze

---

² Svoboda, 1964, s. 10

³ Svoboda, 1964, s. 10

jednoznačně osobu určit. Ovšem i zde jsou výjimky a můžeme se setkat se jmény obourodými nebo s jiným užitím jména v cizí zemi.⁴

Jména cizí nabízí zpravidla dvě grafické podoby, kdy jedna vychází z přejatého pravopisu jazyka, ze kterého jméno pochází a druhá je již varianta počestěná. Existují zde i tvaroslovné varianty. Do matriky lze zapsat buď původní jméno přejaté z cizího jazyka, nebo variantu, která byla již tvaroslovně počestěna přidáním koncovky -a (u ženských jmen). Jména, která byla přejata již dříve, se obvykle přepisují foneticky (*Jeannette-Žaneta*). Dále lze do matriky zapsat jméno, jehož tvar je kodifikován v jiném jazyce než českém. Lze zapsat pouze základní spisovnou podobu pravopisně doložených, existujících jmen, která jsou v nějakém jazyce kodifikovaná, ať už v našem nebo v cizím. Není možno určovat si pravopisnou podobu jména.

Zákon č. 301/2000 Sb., O matrikách, jménu a příjmení ve znění pozdějších předpisů uvádí: „*Do matriční knihy nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká.*“ Dnes již tedy nelze dát dítěti jméno podle názvu osob, zvířat nebo věcí, nezapisují se ani jména zeměpisná. Výběr jména se tudíž musí řídit podle určitých daných pravidel, která nejsou typická pouze pro češtinu, ale každá země má určitá pravidla pro volbu jména, která jsou upravena zákony.

Knappová k této problematice uvádí: „*Volba a fungování jmen jsou v současné společnosti dány třemi hlavními, vzájemně se ovlivňujícími a propojenými aspekty, a to činiteli:*

1. *Právními, usměrňujícími volbu a zápis jmen.*
2. *Jazykovými, tj. gramatickými, pravopisnými a výslovnostními tohoto jazyka, v němž se jméno užívá nebo bude užito.*
3. *Mimojazykovými, danými skutečnostmi, že jméno je jevem široce sociálním, takže jeho volba, užívání a obliba jsou vždy společensky hodnoceny a podmíněny.*“⁵

---

⁴ Knappová, 2010, s. 50

⁵ Knappová, 2010, s. 41

2.2.1 Kategorie rodu

Gramatická kategorie jména se rozlišuje podle jeho zakončení. Koncovka rodného jména je určující pro jeho skloňování. Pro mužská jména zpravidla platí zakončení na souhlásku (*Milan, Zdeněk, Jan, Jakub*), toto zakončení je typické. Některá jména končí na samohlásku -o (*Zeno, Ranko, Oto*), koncovku -é (*René*) nebo koncovku -í (*Jiří*), ovšem je to méně časté.

Ženská jména zpravidla končí na samohlásku, a to nejčastěji samohlásku -a (*Jana, Eva, Jaroslava, Agáta*). V menší míře se objevuje zakončení rodného jména na -e (*Venuše, Terezie*). Najdeme i jména se zakončením na samohlásku, ale není jich příliš mnoho (*Nikol, Megan, Dagmar*). Většinou jsou to jména cizího původu. Dalo by se říci, že ženská jména jsou, co se týče koncovek, v protikladu ke jménům mužským.

V češtině jsou tendence rodu takové, aby ženská jména byla zakončena na -a a mužská na souhlásku. Kategorie rodu je tedy dána přirozeným rodem pojmenovaných jedinců.

U mužských jmen zakončených na samohlásku – například na -o, je problém se skloňováním, jelikož by se mělo skloňovat podle středního rodu, ale skloňuje se podle vzoru pán, neboť je zde tendence skloňování podle přirozeného rodu.⁶

2.2.2 Kategorie čísla

Číslo u rodných jmen se určuje stejně jako číslo u substantiv. Užití plurálu u rodných jmen je netypické, nejčastěji se užívají právě v singuláru.

Množné číslo u rodných jmen se nepoužívá často. Rodné jméno vyjadřuje určitou jedinečnost, individualitu, proto není obvyklé jej užívat v množném čísle. Primárně se užívá jejich podoba v singuláru, přesto jsou počítatelná.

---

⁶ Knappová, 2010, s. 49

Užití plurálu rodného jména, označuje určitou skupinu většinou důvěrně známou (například více stejných jmen ve třídě). Podle Knappové „*Užití rodného jména v čísle množném bývá obvykle stylisticky příznakové (nevěřící Tomášové) nebo závislé kontextově (ve třídě bylo pět Martinů, sedm Kateřin a šest Lucii), vždy metajazykové.*“⁷ Jde většinou o výpověď závislou na kontextu a o spojení metajazykové – znám dva Lukáše. Jméno užitě v plurálu ztrácí svou individualizující funkci, která je pro něj charakteristická a typická.⁸

2.2.3 Skloňování rodných jmen

Rodná jména se skloňují podle substantivních vzorů, a to mužských nebo ženských. Skloňování se řídí podle koncovky rodného jména. Nemají svůj zvláštní deklinační systém. Pokud se jedná o koncovku, která neodpovídá příslušnému přirozenému rodu (*Ivo* – skloňují se jako pán, nikoli podle středního rodu), tak je koncovka přiřazena, protože v tomto případě má přirozený rod převahu.

Ženská jména domácího původu se skloňují podle substantivních vzorů *žena, růže* a podle adjektivního vzoru *jarní*. Mužská jména podle vzoru *pán, muž* a *předseda*.

Pokud jde o jména cizího původu, jsou jim přiřazeny české koncovky, tím se jméno počestí a přiřadí se i vzor. Určitá skupina rodných jmen je nesklonná.

Skloňují se stejně. Výjimku tvoří typická přípona pro antonyma, přípona *-ča*, která se užívá jak u mužských jmen, tak i u ženských. U antroponym i u apelativ se potom v případě přidávání různých přípon jedná o hypokoristika (jména domácká). Například sufix *-ouš* (*Jaroš* – *Jarouš*, *děda* – *dědouš*) nebo sufix *-ina* (*Eva* – *Evina*, *máma* – *mamina*).⁹

Dále pak přípona *-ka* slouží k tvorbě domácích podob rodného jména (*Hanka, Věrka*). Některé domácké podoby jmen se časem osamostatnely a vznikla z nich jména neutrální a jejich základní podoby (*Radek* byla dříve domácká podoba pro jméno *Radoslav*).¹⁰

---

⁷ Knappová, 1989, s. 15

⁸ Knappová, 2010, s. 49

⁹ Čechová, 2000, s. 116

¹⁰ Čechová, 2000, s. 116

2.2.4 Obourodá jména

Od většiny mužských jmen existují jejich ženské protějšky (*Jan – Jana*). V případě potřeby lze ekvivalenty ženského jména od jména mužského utvořit podle slovtvorných zásad. Zpravidla přidáním koncovky -a (*Kryštof – Kryštofa*).¹¹

Dnes dochází k záměně jmen hlavně z neznalosti cizích jmen u rodičů. Knappová uvádí, že: „*Jméno Myrtil se u nás již dlouho užívá (patrně pod vlivem Vrchlického antické tragédie o Pelopovi, v níž vystupuje vozataj Myrtilos) jako jméno mužské, zatímco v cizině jen jako jméno ženské.*“¹²

Obourodá jména se vyskytují nejen jako jména cizí, ale najdeme je i u nás (*Nikola, René*). Odchylyk nastávají u jmen cizích, kdy se u nás jméno používá jako ženské (*Andrea*) a v jiném jazyce se užívá jako mužské (italština). Tato jména nejsou zakázaná, ale jméno má jednoznačně určovat i pohlaví, tudíž se doporučuje dát dítěti ještě druhé, jednoznačné jméno.

Obourodá jména se často dávají při změně pohlaví, aby nebylo zcela jednoznačné, zda jde o muže či ženu a aby si na jméno dotyčný a jeho okolí postupně zvykli.

2.2.5 Jména domácká

„*Nazýváme tak citové obměny jmen příbuzenských a jmen rodných, jichž se užívá v důvěrném styku, rodinném a přátelském.*“¹³

Jde často hlavně o zjednodušení jména, a pokud je jméno dlouhé (*Jaroslava, František*), hlavně o jeho zkracování. Jedná se o praktické využití, zjednodušení komunikace.

Podoby jmen domáckých podléhají zvláštním obměnám, pro které je charakteristické „krácení“, které se rozděluje na krácení vpředu (*Vladimír – Míra; Alžběta – Bětka*), krácení vzadu (*Barbora – Bára, Kateřina – Káťa*) a krácení vpředu i vzadu (*Antonín – Toník*).¹⁴

---

¹¹ Knappová, 2010, s. 51

¹² Knappová, 2010, s. 51

¹³ Čechová, 2000, s. 114

Ke jménům domáckým řadíme i „zdrobnělá“ – *Honzíček, Anička, Karlička*, zdrobnělina se nepoužívá jen u jmen rodných, ale často i ve spojení s označením osoby, které přísluší (tetička, tatínek, dědeček). Zpravidla jména nejdříve podléhají zkracování a poté se mohou zdrobňovat.

Dalším typickým znakem je využívání formantů mužských pro domácká jména žen (*Evík, Maroušek*).¹⁵

2.3 Funkce rodných jmen

*„Znakovou funkcí rodných jmen je pouhá nominace. Nelze u nich mluvit o sémantice v lexikálním slova smyslu, ale pouze o sémantice propriální, vyplývající z onymického příznaku, o faktoru známosti jména jako jména.“*¹⁶

Rodné jméno má pouze sémantiku propriální, nikoli lexikální. Rodné jméno slouží hlavně k identifikaci osob, a to v komunikaci společenské, v níž jsou nejrůznější informace jak jazykové, tak mimojazykové. Knappová dělí funkce rodného jména na funkce pasivní a aktivní.

2.3.1 Pasivní funkce

Pasivní funkce se dělí na řečové informace, mimolingvistické informace a jazykové informace.¹⁷

---

¹⁴ Čechová, 2000, s. 114

¹⁵ Čechová, 2000, s. 114

¹⁶ Knappová, 1989, s. 10

¹⁷ Knappová, 1989, s. 11

2.3.1.1 Řečová informace

Primárně předpokládá, že je objekt (uživatel jména) z předchozí situace znám. Ten, kdo o objektu mluví, ho zná, má k němu nějaký vztah (subjektivní, emocionální). Poukazuje na spojení jména s objektem. K objektu lze přiřadit někoho, něco konkrétního, známého. Například oslovení osoby, která je z předchozí situace známa.¹⁸

2.3.1.2 Mimolingvistická informace

Soubor znalostí o uživateli určitého jména, který pochází, působí v určitém prostředí nebo kolektivu. Poznatky o uživateli, bezprostředně neznámém z předchozí situace, ale je to veřejně známá osobnost a můžeme se o ní dočíst v publikacích, na internetu, v encyklopediích. Tyto informace platí většinou jako subjektivní a individuální.

Jedná se tedy o poznatky například rázu historického (*Přemysl Otakar II., Jan Hus, Karel IV.*) nebo z prostředí kulturního (*Ovidius*).¹⁹

2.3.1.3 Jazyková informace

Určuje, že jde o rodné jméno, což je první předpoklad užití rodného jména v řeči. Z jazykové informace vyplývají údaje jazykové – tvaroslovné (o jaký se jedná pád, číslo, rod a vzor), slovotvorné (zda jde například o hypokoristika nebo o diminutivum – *Milan – Mila Milánek*) nebo etymologické (původ jména – slovanské, neslovanské, co znamená a co vyjadřuje).

2.3.2 Aktivní funkce

Funkce rodného jména plněné v řeči.

---

¹⁸ Knappová, 1989, s. 11

¹⁹ Knappová, 1989, s. 12

2.3.2.1 Nominalizační, identifikační, individualizační funkce

Rodné jméno plní primárně funkci individualizační, odlišuje jedince od ostatních. Každý člověk se identifikuje rodným jménem. Stává se tak jedinečným a při komunikaci (ať běžné, či s úřady), specifikuje konkrétní osobu.²⁰

2.3.2.2 Komunikativní (deiktická) funkce

Rodné jméno uskutečňuje komunikativní funkci na základě spojení s denotátem. Denotát je znám účastníkům řečové komunikace.²¹

2.3.2.3 Sociální funkce

Tato funkce byla příznačná hlavně v minulosti, kdy se jedinec mohl zařadit do určité sociální skupiny – v dřívějších dobách měla jména pouze šlechta, za doby národního obrození si druhé jméno slovanského původu dávali čeští intelektuálové atp.

Dnes jde primárně o rozlišení jména exotického nebo cizího původu a podle toho lze v určitých situacích odvodit, zda se jedná o cizince nebo o Čecha. Tento rys není pro toto zařazení jednoznačný a určující.²²

2.3.2.4 Deskriptivní, charakterizační funkce

Jedná se především o přezdívky, většinou jde o omezení na literární oblast. Například v pohádkách – *Krasava*, *Dobrava*.²³

---

²⁰ Knappová, 1989, s. 11

²¹ Knappová, 1989, s. 11

²² Knappová, 1989, s. 11

²³ Knappová, 1989, s. 11

2.3.2.5 Expresivní, emocionální funkce

Záleží, v jaké společenské skupině se jméno užívá – na prostředí, ve kterém se jméno vyskytuje. Emocionální hodnota rodného jména může mít pro každou skupinu různý význam. Jde o diminutiva nebo třeba hypokoristika. Typické skupiny pro tyto funkce – rodina, přátelé, školní nebo pracovní kolektiv.²⁴

2.4 Původ jednotlivých jmen

Původ jmen rodných je zřejmě ve jménech obecných (apelativech). To znamená, že nejdříve se jména dávala podle věcí již pojmenovaných a známých. Vychází z označení osob, zvířat, věcí, vlastností, činností a stavů a z těchto označení vznikla různým krácením, přidáním různých přípon a obměňováním, jména rodná.

Rodná jména vznikla z potřeby člověka individualizovat a nějakým způsobem jej odlišit od ostatních. Člověka mělo jméno výstižně popsat. Pro daného jedince se stalo typickým. Lidé byli často pojmenováni podle svých vlastností (tělesných, duševních), vzhledu nebo charakteristických rysů. Snažili se popsat jeho vztah k přírodě nebo bohu, tak se ostatním dobře pamatovalo. Byla to i různá přirovnání – ke zvířatům, místům nebo přírodním jevům.²⁵

Původně se jméno nedávalo všem, často byli pojmenováni jen dospělí a děti nebyly vůbec pojmenovávány. U nás se dnes užívají jména nejrozličnějších původů – cizí i domácí.

2.4.1 Jména slovanského původu

Tato jména pocházejí především z období slovanského dávnověku, kdy ještě převládala jednojmennost. Slovanská jména vznikala především skládáním, a to je i jejich typický znak a podle toho se dají rozeznat. Mají stejné rysy se jmény staroindickými, íránskými, baltskými a

---

²⁴ Knappová, 1989, s. 11

²⁵ Knappová, 2010, s. 12

germánskými. Jejich rysy jsou v antroponymii shodné, proto se předpokládá, že vycházejí z praindoevropského základu.²⁶

Většinou vyjadřují osudové věštby, představy, přání, kladné vlastnosti svého nositele. Jsou vytvořena spojením dvou významových základů. Takto složená slovanská jména najdeme například i v Ruštině, Polštině, Bulharštině a v dalších slovanských jazycích.²⁷

Knappová uvádí: „*Jméno Vojtěch znamená „těšitel voje, voják“, Vladimír – „at’ vládne mír, mírumilovný vládce“, Václav – „více slavný“.*

Jména jednoduchá (nejsou složena ze dvou základů), označovala různé lidské vlastnosti, přání a svého nositele chránila před nepříznivými vlivy, měla určitou magickou sílu, ve kterou lidé dříve věřili. Zajišťovala ochranu předků a jejich vlastnosti, ale také třeba dlouhověkost. Dělí se na predestinační (přací), která zajišťují dobrý osud a vlastnosti svého nositele a na apotropaia (ochranná), která odvracela zlé demony a jejich vliv.²⁸

Podle tvarů existují jména jednoduchá (*Dušan, Milan*), složená (*Bořivoj, Vladimír*) a zkrácená (*Radek, Zdeněk*).

2.4.2 Jména neslovanského původu

Cizí jména se k nám dostala díky cestování panovníků, obchodníků, ale také díky válkám, kdy k nám přišli cizí vojáci. Největší vliv je spojen s příchodem křesťanství, dále pak s vynalezením knihtisku a rychle se šířila hlavně díky Bibli. Jména jsme si přizpůsobili jejich krácením, fonologicky, ale i stylisticky, kdy se jim přidávaly tradiční české koncovky. Stejně jako jména slovanská vznikla ze jmen obecných. Osoby označovala také podle původu, vlastností, fyzických a psychických znaků. Dnes se k nám cizí jména dostávají mnohem snadněji, než tomu bylo dříve. Setkáme se s nimi v médiích, knihách nebo díky cestování. Jsou to hlavně jména latinská, řecká, německá a hebrejská.²⁹

---

²⁶ Knappová, 2010, s. 12

²⁷ Knappová, 2010, s. 12

²⁸ Svoboda, 1964, s. 43

²⁹ Knappová, 2010, s. 15

2.4.2.1 Hebrejská jména

Jména jednoduchá, složená i větná. Jejich původ je v Bibli, ale význam není primárně náboženský, objevují se i jména světská. Tato jména neoznačovala jen postavy z Bible, ale i motivy přírodní nebo lidské vlastnosti. Jejich největší rozšíření u nás bylo v době pokřesťanštění.

Příklady jmen – *Jan* (bůh je milostiv), *Jakub* (druhorozený), *Anna* (milostná, líbezná), *Marta* (paní), *Zuzana* (lilie), *Michal* (kdo je jako bůh?) a jiná.³⁰

2.4.2.2 Řecká jména

I řecká jména k nám začala pronikat společně s křesťanstvím. Dělí se na dvě skupiny, a to na jména složená, která byla typická pro svobodné Řeky. Jednoduchá se dávala spíše otrokům, nesvobodným lidem. Jako předchozí jména označovala různé vlastnosti, zaměstnání, postavení ve společnosti a jiné.³¹

Patří sem – *Alexandr* (obránce mužů), *Filip* (milovník koní), *Jiří* (rolník), *Štěpán* (ověnčený, vítěz), *Kateřina* (čistá, cudná). Některá řecká jména se k nám dostala prostřednictvím jiných jazyků (ruštiny). Jména z řečtiny na naše území pronikala spíše dříve, dnes se u nás vyskytují jen zřídka.³²

2.4.2.3 Latinská jména

Jsou to opět povětšinou jména z Bible, která k nám jako jména řecká a hebrejská začala pronikat spolu s křesťanstvím – spojeno s příchodem křesťanů a překladem Bible do češtiny. Jména označují vlastnosti svého nositele (fyzické i psychické), mají vztah k přírodě, přírodním jevům. V Římě byla nejprve jednojmennost, která se postupem času vyvinula ve dvojmennost a u výše postavených lidí se nakonec užívala až tři jména. Čím více jmen

---

³⁰ Knappová, 2010, s. 15

³¹ Knappová, 2010, s. 15

³² Knappová, 2010, s. 14

člověk měl, tím více byl vážený, patřil do vyšší společnosti. K nám pronikla jen jednojmennost.³³

Jako jména latinského původu můžeme označit: *Klára* (jasná, slavná), *Flóra* (květ), *Beatrice* (přinášející štěstí), *Pavel* (malý, skromný), *Marek* (bojovný, bojovník), *Magdaléna* (z Magdaly).³⁴

2.4.2.4 Germánská jména

Tato jména k nám pronikají asi nejdéle, a to proto, že většina jich pochází právě z němčiny. Jsou to naši sousedé, proto k nám jména pronikala snadněji, než například jména řeckého původu. Přinášeli je mniši, německé ženy, které se provdaly do Čech, ale i obchodníci a kolonisté.

Většinou se jedná, jako u jmen slovanských, o jména složená. Označují sílu, kladné vlastnosti předků, které přenášejí schopnosti na nositele jména, bohatství, náboženské pojmy, ale i vládu, boj nebo silná zvířata. Nejstarší u nás doložená jména – *Jindřich* (pán domu, otčiny), *Oldřich* (vládce dědičným statkem), *Bedřich* (mírumilovný vladař). Pozdější doložená jména: *Karel* (svobodný muž, chlap), *Vilém* (ochranou je má vůle), *Hedvika* (vítězící v boji). Z angličtiny potom: *Alfréd* (nadpřirozeně moudrý), *Eduard* (mocný strážce), *Evelína* nebo *Osvald*.³⁵

2.4.2.5 Jména jiného původu

Jména, která nepochází ze slovanského, germánského původu a jsou u nás zaznamenaná, jsou například jména keltského původu (*Oskar*, *Artur*, *Kevin*) nebo maďarská (*Ilona*, *Marika*, *Jolana*), která k nám mohla pronikat již v dřívější době, jelikož jsou to naši sousedé.³⁶

---

³³ Knappová, 2010, s. 12

³⁴ Knappová, 1996, s. 12

³⁵ Knappová, 2010, s. 16

³⁶ Knappová, 2010, s. 16

Jména, se kterými jsme se dříve nemohli setkat (z důvodu velké vzdálenosti), jsou orientálního původu. V dnešní době se díky cestování, novým technologiím, médiím a chuti poznávání jiných kultur setkáváme i se jmény exotickými, která k nám v dřívější době nepronikla. Nejvíce se k nám začala dostávat po roce 1989, kdy jsme mohli svobodně začít cestovat do různých zemí. Začaly se u nás vysílat různé programy a seriály, které byly před rokem 1989 zakázány. Byla to zcela nová jména, která málo kdo u nás znal, a začala být velice populární. Byla to módní vlna. Vliv na to měli i různí přistěhovalci – například Vietnamci nebo Turci, kteří k nám přinesli nejen svou kulturu, ale i nová jména.

Můžeme se tedy nově setkat se jmény arabskými, indickými, vietnamskými, tureckými, japonskými, ale i se jmény různých afrických domorodých kmenů.

2.5 Slovtvorná charakteristika rodných jmen

Slovtvorný systém antroponym má mnoho společných znaků se slovtvorným systémem apelativ. Přičemž jsou daná pravidla pro pojmenování osob a pro zapsání rodných jmen do matrik (podle zákona č. 301/2000 Sb., O matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů).

2.5.1 Odvozování rodných jmen

Při odvozování jde o tvorbu jmen ženských od protějšků jmen mužských. Odvozování se stalo nejčastějším typem pro tvorbu rodných jmen. Ovšem nelze takto vytvořit protějšky ke všem rodným jménům. Například jména *Jakub*, *Lukáš* nebo *Marek* ženské protějšky netvoří.

2.5.2 Skládání rodných jmen

Tvorba jmen pomocí skládání není tak obvyklá a častá jako odvozování. Složená jména najdeme především u slovanských jazyků, kde se tvoří pomocí kompozice dvou slov. V současné době se již takováto tvorba antroponym neuplatňuje.

Jméno zdvojené je jméno připojené ke jménu prvnímu spojovníkem: *Jean-Paul* (u nás lze zapsat i jako: *Jan-Pavel*), *Anna-Marie*. Tato zdvojená jména se užívají ve funkci jména jednoho.

2.6 Historie rodného jména v českých zemích

2.6.1 Období do 13. Století

Do 13. století panovala jednojmennost a volbu jména ovlivňovala víra v jeho význam. Bylo bráno jako součást osobnosti, ztělesňovalo vlastnosti svého nositele a chránilo ho před různými vlivy „nadpřirozených, abstraktních“ věcí jako například nepřízeň osudu nebo smrt. Tudíž nešlo primárně jen o odlišení osob. Složená jména se dávala pouze urozenému lidu (*Boleslav*, *Drahomíra*), jednoduchá jména užíval lid poddaný (*Dobroš*). Nejdříve se pojmenovávala pouze šlechta a dospělí lidé, dětem se jména často vůbec nedávala. Jména se začala používat, když člověk pocítil potřebu individualizovat, odlišovat se od ostatních. Názvy jména vznikaly hlavně podle vlastností a typických znaků pro daného člověka. Již v této době k nám pronikala jména z německého jazyka.³⁷

Výrazný vliv na jména mělo i křesťanství. První křesťanská jména u nás se objevují ve 13. století. Jména se buď doslovně překládala anebo byla tvořena podle slovanských zvyklostí.³⁸

2.6.2 Období od 13. do 18. Století

V této době trvá značný vliv křesťanských jmen, který byl rozšířen i za hranice klášterů. Slovanská jména ustupují a jména křesťanská se dávají všem společenským vrstvám – ve městě i na venkově. Stále tu ovšem určité rozdíly pro rozlišení společenské třídy podle jmen převládají. Pro šlechtu jsou typická jména jako *Albert*, *Heřman*, *Jakub* atd.

---

³⁷ Knappová, 2010, s. 12

³⁸ Knappová, 2010, s. 18

Pro měšťanstvo *Aleš, Diviš, Jitka, Marta*. Prostí lidé volili jména světců pro své potomky, protože věřili v ochranu dítěte svatým, který byl jeho jmenovcem a patronem. Hlavně proto se jména světců hojně rozšířila.³⁹

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů uvádí (dále jen zákon o matrikách), že s prvními jmény přišla i potřeba obyvatele podle jmen nějakým způsobem evidovat. První zmínky o existenci nejstarších matrik v českých zemích se datují přibližně od roku 1560. Samozřejmě v nich evidovali jen rodná jména a „přezdívký“. Od roku 1563 bylo ustanoveno, že se v matrikách povede společný zápis narození, oddavek a úmrtí. Tyto matriky se vedly až do roku 1949 jako matriky církevní. Pojem „matrika“ (latinsky matrix) znamená úřední registrační knihu vedenou matričním úřadem. Slouží k evidování údajů a skutečností spojených s osobním stavem občanů.⁴⁰

Až v období reformace k nám začala pronikat jména starozákonní, latinská a hebrejská. Od 16. století se s oblibou užívala dvě jména křestní, která nejdříve používala jen šlechta, ale postupně se rozšířila i mezi prostý lid.

Od 13. století se také začíná objevovat potřeba více se individualizovat a rozlišovat, proto se ke jménu křestnímu přidávají různé přídomky podle vlastností, vzhledu nebo otcova jména jeho nositele. Tím vznikalo něco jako dnešní příjmení, ale ze začátku tyto přídomky nebyly dědičné, dědičné se staly až později. *„Tento proces byl dokončen až v 18. století za Josefa II., kdy se oficiálním označením občana stalo jméno a příjmení, přičemž příjmení má od té doby hlavní postavení.“*⁴¹

---

³⁹ Knappová, 2010, s. 19

⁴⁰ Knappová, 2010, s. 19

⁴¹ Knappová, 2010, s. 20

2.6.3 19. století

V tomto období mělo na jména velký vliv národní obrození. Tvořila se jména nová a složená. Typickými českými (slovanskými) jmény se dávalo najevo „češství“. Mezi intelektuály bylo zvykem dávat si i třetí rodné jméno (*František Ladislav Čelakovský*).⁴²

2.6.4 Od roku 1945 do roku 1990

Začíná mizet vliv církve a výběr jmen se musel usměrnit podle nových matričních předpisů. Začínají k nám proudit jména ze zahraničí, pro nás exotická – z východních i západních zemí.

Významným předělem ve vedení matrik byl rok 1950 (to souvisí i se jménem a příjmením), kdy nabyly účinnosti nové předpisy pro vedení matrik. Od 1. 1. 1950 byly matriky, které do té doby vedly církev, povinně předány do správy státu, tedy, v té době do správy tzv. Národních výborů, kde od tohoto data vedli matriční knihy matrikáři. Tak je tomu dodnes.⁴³

2.6.5 Od roku 1990 do dneška

Díky nové politické situaci a novým možnostem vycestování do zemí, kam se dříve lidé neměli možnost dostat, se objevují nová jména z různých koutů světa. To ovlivnilo i fakt smíšených manželství, kde je jeden z rodičů občanem České republiky a druhý cizinec a dítě potom dostane jiné jméno než typicky české. Dalším ovlivněním jsou přistěhovalci, kterých tu za minulého režimu nebylo mnoho. Například muslimové, kteří svým dětem dávají islámská jména. Významným ovlivňujícím faktorem se staly nové televizní seriály, které se u nás po revoluci začaly vysílat. Lidé dávali svým dětem jména oblíbených hlavních hrdinů. Ovšem tyto módní vlny a určitý okruh uživatelů tvoří stabilní skupinu jmen, která jsou v českém antroponymickém systému dlouho a stabilně.

---

⁴² Knappová, 2010, s. 20

⁴³ Knappová, 2010, s. 20

Své jméno a příjmení, které plní zejména funkci rozlišovací používáme a uvádíme prakticky od svého narození, po celou dobu svého života, své existence a jsme jimi označováni ostatními osobami také po své smrti. Každý občan naší republiky po narození dostane rodné jméno (dříve jméno křestní – podle křtu; dnes jméno rodné – dostaneme ho po zrodu), které je zapsáno do knihy narození a rodného listu. Každý dostane i své příjmení – zpravidla po otci, případně jej určí soud. Rodné jméno většinou určí rodiče dítěte. Pravidla o přidělení rodného jména a příjmení upravuje zákon o matrikách a vyhlášky ministerstva vnitra.⁴⁴

---

⁴⁴ Šitinová, 1999, s. 15-16

3. Rodné jméno a právní hledisko

Neodmyslitelnou součástí užívání rodných jmen jsou závazná mimojazyková pravidla, právní předpisy, zákony, podle kterých lze rodná jména užívat, zapisovat a také pravidla, kam a proč se rodná jména zapisují. Tato pravidla se postupem času měnila. Uvádím nejdůležitější příklady ve změnách těchto zákonů a pravidel zapisování a zmiňuji u nich zajímavosti. V této práci není možné opomenout matriku.

Vedení matrik a institut jména upravují tyto právní předpisy:

- zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen zákon o matrikách),
- vyhláška č. 207/2001 Sb., kterou se provádí zákon o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen vyhláška k zákonu o matrikách) a
- zákon č. 94/1963 Sb., o právu rodinném, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o rodině).

V posledním zmíněném zákoně se uvádí, že evidence osobního stavu obyvatelstva, tedy mimo jiné také jméno a příjmení při narození, se zapisuje do matriky, resp. do matričních knih.

Zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, ustanovení § 1, odst. 1 dále rozvádí, že matrika je státní evidence narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí fyzických osob na území České republiky a narození, uzavření manželství, vzniku registrovaného partnerství a úmrtí, k nimž došlo v cizině, jde-li o státní občany České republiky.

Matriční knihy se dělí podle druhu matriční události.

Matriční události se dělí na:

- narození,
- uzavření manželství,
- registrované partnerství,
- úmrtí.

Pro matriční událost:

- narození se vede matriční kniha narození,
- manželství se vede matriční kniha manželství,
- registrovaného partnerství se vede matriční kniha registr. partnerství,
- úmrtí se vede matriční kniha úmrtí.

Matriky jsou veřejnými listinami, které osvědčují osobní stav občana. Než dosáhly současné úpravy a podoby, prodělaly dlouhý historický vývoj.

3.1 Historie matrik v českých zemích

Pro názornost a představu uvádím některé zajímavosti a fakta z historie vývoje matrik:

Matriky v období středověku

Již ve 12. století byla na tzv. Lateránském koncilu (zasedání katolické církve, které svolával zpravidla papež, řešila významné záležitosti) konaném v roce 1139 zdůrazněna potřeba vést knihy o křtech, biřmování a sňatcích. Tyto knihy byly vedeny nejednotně, byly psány různým jazykem a nebyly ještě děleny podle obsahu. Proto v některých starých knihách můžeme v jedné knize nalézt pohromadě zápisy o křtech, úmrtích, ale i třeba sňatcích.

Matriky v 16. století

V roce 1563 byla tzv. Tridentským koncilem již stanovena povinnost farářům, aby zapisovali křty a sňatky do matričních knih.

Matriky v 17. století

Roku 1614 rozšířil Římský rituál „Rituale romanum“ (liturgická kniha obsahující bohoslužebné předpisy římskokatolické církve) matriční zápisy navíc o zápisy úmrtí. Byla sjednocena forma, ale i obsah matričního zápisu, jež do té doby závisel na vůli zapisovatele, tedy na každém jednotlivém faráři. Zápisy v knihách jsou nejednotné. Užívá se i různý jazyk - čeština, němčina, ale i latina.

Matriky v období vlády Marie Terezie a Josefa II.

V roce 1781 nechal Josef II. prohlásit matriky za veřejné listiny a začlenil matriční agendu pod správu státu.

První zákonnou úpravu pro vedení matrik vydal Josef II. tzv. „Císařským patentem“ z 20. 2. 1784.⁴⁵

Účel této státní úpravy vyplývá z úvodu patentu: *„Knihy o sňatcích, porodech a úmrtích mají jak pro veřejnou správu, tak pro jednotlivé rodiny největší důležitost. Veřejná správa nabývá z nich užitečných vědomostí o poměru, rozmnožení nebo zmenšení manželstev, o přírůstku nebo úbytku narozených, o vzrůstu nebo poklesu úmrtnosti. Jednotlivým rodinám slouží v četných případech za průkazné listiny a nezřídka jsou základem soudních rozhodnutí, na nichž závisí stav občana a celých příbuzenstev. Z toho důvodu jsme povinni péči o blaho našich poddaných dáti těmto rejstříkům, jichž úprava byla dosud zcela libovolná a hodnověrnost na jediné osobě závislá, takové zařízení, jež činíc je vhodným pro účely, s všeobecnou jedností spojuje zároveň zákonnou jistotu.“*⁴⁶

Faráři povinně vedli matriční knihy na předepsaných tiskopisech, zvlášť pro každý druh matriční události.

---

⁴⁵ Knapp, - Vaňková, 1956, s. 5

⁴⁶ Knapp, - Vaňková, 1956, s. 5

Například evangelické církve byly vedením matrik pověřeny až v roce 1849, ačkoli si je pro své potřeby samy vedly již dříve, a pak postupně i ostatní církve uznané státem. Stejně tak byly vedeny i matriky židovské.

Židé také psali matriční knihy, jejich zápisy vedli do té doby katoličtí faráři. Statut veřejné listiny jim byl přiznán až v roce 1869. Až do té doby dohlíželi na vedení židovských matrik katoličtí faráři.

Matriky civilní

V matričních knihách, které vedli katoličtí faráři, se vedly zápisy o matričních událostech pro osoby bez vyznání nebo pro příslušníky církví, které stát „neuznával“. Zákon ze dne 9. dubna 1870, č. 51 ř. z. pověřil vedením těchto matrik správní okresní orgány.⁴⁷

Matriky po vzniku Československa 1918

Po vzniku samostatného československého státu v roce 1918 byly matriky vedeny podle předpisů Rakousko-Uherska, a to zejména podle Všeobecného zákoníku občanského z roku 1811, tzv. ABGB (*Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*), který platí v Rakousku dodnes. Změna nastala až v roce 1949 (viz dále – matriky po 1. 1. 1950).

Od roku 1939 byly zákonem o výstavbě správy v Sudetské župě zavedeny občanské úřady, které vedly rejstříky osobního stavu podle říšského zákona o osobním stavu ze dne 24. dubna 1939.⁴⁸

Matriky po roce 1950

Velmi významným historickým mezníkem ve vedení matrik se stal 1. leden 1950, kdy došlo k zásadní změně koncepce ve vedení evidence obyvatelstva. Účinnosti nabyly tři spolu úzce související zákony: Zákon č. 268/1949 Sb. o matrikách, zákon o zatímních změnách v některých občanských věcech právních č. 266/1949 Sb. a zákon o právu rodinném

---

⁴⁷ Knapp, - Vaňková, 1956, s. 5

⁴⁸ Vojtíšková, s. 1

č. 265/1949 Sb. Těmito třemi zákony byly provedeny ústavní zásady o rovnoměrném postavení muže a ženy a rovnoměrném postavení manželských a nemanželských dětí.

Zákonem č. 268/1949 Sb. o matrikách bylo vedení matrik svěřeno tzv. národním výborům. Do správy národních výborů musely být předány všechny církevní matriky, které se staly majetkem státu. Církev si od té doby vedou církevní matriky, ale výhradně pro svou potřebu a zapisují si do nich farní matriční události.

Rokem 1950 byl zakončen nejednotný a dlouhý vývoj snah o vedení evidence obyvatelstva. Matriky se staly majetkem státu a stát určuje jednotný způsob a předpisy k jejich vedení a správě. Matriční činnost je velmi důležitou a nezbytnou činností ve veřejné správě České republiky.

3.2 Matriky v současnosti

Podle současné platné právní úpravy, zákona o matrikách vykonávají působnost na úseku matrik a další činnosti stanovené zákonem matriční úřady.

Vyhláška č. 207/2001 Sb., k zákonu o matrikách, ustanovení § 4 uvádí: Matriční úřady vedou matriční knihy, a to knihy narození, manželství, registrovaného partnerství a úmrtí. Pravidla zapisování do matričních knih jsou podrobně upravena ve vyhlášce k zákonu o matrikách. Zajímavé je, že i v současné moderní době se do matričních knih provádějí zápisy rukopisně, dokumentním inkoustem. Od roku 2006 jsou matriční knihy vedeny souběžně (vedle rukopisných zápisů) také pomocí výpočetní techniky.

3.3 Aspekty volby a užívání jména

Jakmile se člověk narodí, stane se subjektem práv a povinností, zpravidla mu jeho rodič (rodiče) zvolí jméno. V současné době je možno vybrat i dvě jména (latinsky nomen). Dříve se označovalo jako jméno křestní, nakolik bylo jeho udělení spojováno s církevním obřadem křtu. V současné době a v jazykovědě se označuje jako jméno rodné (dostaneme je po zrodu).

Jméno tvoří důležitý individualizační znak každého člověka, pod kterým je ve společnosti znám a vystupuje v právních vztazích, a které udává jeho totožnost.⁴⁹

Jméno samo o sobě nestačilo k rozlišení resp. plnohodnotnému pojmenování osoby – občana, proto se postupem a vývojem doby přistoupilo navíc k dalšímu označení-rozlišení, kterým je příjmení (latinsky cognomen).

Příjmení v dobách dřívějších dostávalo dítě po otci případně (nebyl-li otec znám) po matce.

Pravidla užívání jména a příjmení upravuje podrobně zákon o rodině a zákon o matrikách.

3.3.1 Přehled základních předpisů upravujících oblast jména (i příjmení)

- Listina základních práv a svobod
- Zákon o rodině
- Zákon o matrikách
- Občanský zákoník – ochrana osobnosti:

§ 11 – fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejm. života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.

§ 15: Po smrti fyzická osoba přísluší uplatňovat právo na ochranu osobnosti manželu dětem, a není-li jich, jejím rodičům.

- Úmluva o právech dítěte č. 104/1991 Sb., čl. 7:

Každé dítě je registrováno ihned po narození a má od narození právo na jméno, právo na státní příslušnost, a pokud je to možné, právo znát své rodiče a právo na jejich péči.

- Úmluva o osvojení dětí – sdělení MZV č. 132/2000 Sb.

---

⁴⁹ Madar, 1999, s. 477

3.3.2 Zápis jména do matriky

Pravidla resp. volba a zápis jmen jsou usměrňovány zákonem o matrikách. Je stanovena povinnost užívat jméno podle matričního dokladu § 61:

Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat při jednání před orgány veřejné moci, Českou národní bankou, Veřejným ochráncem práv, Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, státními fondy a zdravotními pojišťovnami (dále jen "úřední styk") jméno, popřípadě jména, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu.

Při narození dítěte provádí matrikář zápis podle zákona o matrikách § 14:

Do knihy narození se zapisuje

- a) jméno, popřípadě jména a příjmení dítěte,*
- b) den, měsíc a rok narození dítěte,*
- c) rodné číslo, místo narození a pohlaví dítěte,*
- d) jméno, popřípadě jména, příjmení, popřípadě rodná příjmení, data a místa narození, rodná čísla, státní občanství a místo trvalého pobytu rodičů,*
- e) datum zápisu a podpis matrikáře.*

Zákon o matrikách stanoví, co se do registru knihy narození zapisuje (podle jakých podkladů a za jakých podmínek).

Podle zákona o matrikách tedy rodiče volí (souhlasně prohlašují) svému dítěti jméno. Na volbu jména mají lhůtu 1 měsíc. Volí se ze systému existujících, doložených jmen a zapisuje se existující, pravopisně doložená základní podoba jména. Pravopis jmen vychází z pravopisných systémů jednotlivých jazyků a podléhá dobové pravopisné kodifikaci.⁵⁰

---

⁵⁰ Knappová, 2006, s. 39,45

3.3.2.1 Znalecký posudek

Pokud rodiče chtějí jméno, které není v požadované podobě známo, nevyskytuje se v příručce od Knappové ani jako mezipřívlastek, odkazové heslo, cizojazyčná podoba jména (nebo dokonce jako africké nebo asijské jméno v seznamech v příručce) ani v jiných materiálech a matrikář má pochybnost, pak je třeba doložit tzv. jazykové znalecké ověření.⁵¹

Zapisují se i cizojazyčné podoby jmen: *Jiří* – něm. *Georg*, angl. *George*, rus. *Jurij*, it. *Giorgio*.

Lze zvolit i jazykově ověřenou základní podobu cizího jména, u které se nevyskytuje český ekvivalent: malajská *Tanita*, indický *Tamal*, italský *Nazareno*.⁵²

3.3.2.2 Pravidla pro zápis jména

§ 18 zákona o matrikách uvádí, že:

(1) Jméno, popřípadě jména dítěte se do matriky запиší podle souhlasného prohlášení rodičů; není-li jeden rodič znám, nebo je-li rodič pravomocným rozhodnutím soudu zbaven rodičovské zodpovědnosti, nebo je mu výkon rodičovské zodpovědnosti pozastaven, anebo je-li pravomocným rozhodnutím soudu rodič zbaven způsobilosti k právním úkonům nebo je jeho způsobilost k právním úkonům omezena, запиše se jméno, popřípadě jména dítěte podle prohlášení druhého z rodičů, jinak podle pravomocného rozhodnutí soudu.

(2) Zapsána mohou být dvě jména, která nesmí být stejná; dítěti, které není občanem a jehož rodiče nemají státní občanství České republiky, lze zapsat více jmen. Ustanovení odstavce 1 se užije obdobně.

(3) Souhlasným prohlášením je i písemné prohlášení rodičů učiněné ve zdravotnickém zařízení na předepsaném tiskopise. (viz příloha)

---

⁵¹ Knappová, 2006, s. 51

⁵² Knappová, 2006, s. 51

3.3.3 Možnost volby druhého jména

Lze zvolit dvě jména. Počet zapsatelných jmen není libovolný, stanoví se taxativně a je vymezován i v jiných státech a zemích.

Prohlášení o volbě druhého jména upravuje § 63 zákona o matrikách:

(3) Fyzická osoba, která má v matriční knize zapsáno jedno jméno, může před matričním úřadem prohlásit, že bude užívat dvě jména. Při volbě druhého jména platí ustanovení odstavce 1 a § 18. Za nezletilého učiní toto prohlášení jeho zákonní zástupci. U nezletilého staršího 15 let připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke zvolení druhého jména nemůže dojít.

(4) Prohlášení podle odstavce 3 se činí před matričním úřadem příslušným podle místa trvalého pobytu fyzické osoby, nebo před matričním úřadem, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Matriční úřad, v jehož knize narození není zapsáno jméno, jehož se prohlášení týká, postoupí toto prohlášení do 3 pracovních dnů matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno zapsáno. Toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.

Prohlášení lze však učinit pouze jednou a nelze jej vzít zpět. Občan má právo i povinnost užívat jméno a příjmení, které je uvedeno v jeho matričním dokladu, takže pokud podle nového zákona o matrikách prohlásí, že bude užívat dvě jména, je povinen při úředním jednání obě tato jména vždy používat. Není tedy možné uvádět pouze jedno jméno.

Pro výběr druhého jména platí stejná zákonná omezení jako pro zápis jednoho jména. Musí jít o existující, pravopisně ověřenou základní podobu jména, nikoli o tvar zkomolený, zdvojnásobný nebo domácký.

Nelze zapsat například: *Jan John*. Druhé jméno slouží k přesnější identifikaci občana. Z jazykového hlediska by na druhé místo mělo být zapsáno jiné jméno, než první.

Není možno tedy například zapsat: *Jiří Jiří, Jana Jana*. Dr. Knappová v příručce *Jak se bude vaše dítě jmenovat?* doporučuje zvolit jméno pocházející z jiného základu. Není vhodné ani *Milada Milena, Jaroslav Jaromír*.

Dále nelze jako druhé jméno zapsat:

- přezdívkou (*Bizon, Střela*)
- příjmení (*Petr Horák Novotný*)
- pořadí nositele jména ani číslovku (*Bohumil Třetí Poláček-Bohumil III. Poláček*)
- zkratky (*jun., jr., sen.*)
- pouze písmeno (*Jan N. Novák*)
- jméno firmy

V případě dvou jmen platí určitá pravidla:

- 1) osoby narozené po 1. 7. 2001 (nový zákon o matrikách) – dvě jména lze zapsat do matriky hned po narození.
- 2) osoby narozené od 1. 1. 1950 - 30. 6. 2001 – prohlášením si zvolí druhé jméno (jakékoliv).
- 3) osoby narozené do 31. 12. 1949 – v matrice mají zapsáno více jmen, ale užívají jen jedno. Pokud chtějí druhé jméno, musí si ho zvolit prohlášením, ale lze vybrat jen jméno ze jmen, která má již v matrice zapsaná.

- U dětí narozených od 1. července 2001:

Dítěti, které se narodí po 1. 7. 2001 (včetně), mohou jeho rodiče nechat do matriční knihy narození zapsat dvě jména, která nesmí být stejná.

Takové dítě se může tedy jmenovat například *Věra Antonie Němcová* nebo *Jiří Antonín Němec*.

- U občanů narozených po 1. 1. 1950 do 30. 6. 2001:

Občané, kteří mají v matrice (tedy i v rodném listě) zapsáno jedno jméno, mají možnost učinit prohlášení před matričním úřadem v místě trvalého pobytu nebo před matričním úřadem v místě narození (tam, kde je narození zapsáno) a nechat si zapsat jméno

druhé. Deklarují tím, že budou užívat dvě jména, přičemž za nezletilce toto prohlášení učiní rodiče, s výjimkou dětí nad 15 let, kdy musí být rovněž přiložen souhlas dítěte, jinak by ke zvolení druhého jména nemohlo dojít.

- U občanů narozených do 31. 12. 1949:

Těmto osobám církve zapisovaly do matrik dokonce i více jmen. Například *Karel Petr Václav Ulmann*. Od 1. 1. 1950 však mohli tito lidé užívat jméno pouze jedno. Nyní, po více než padesáti letech, mohou (od roku 2001) samozřejmě i tito občané prohlásit, že hodlají užívat jména dvě.

§ 62 zákona o matrikách uvádí:

(2) *Fyzická osoba je povinna užívat v úředním styku dvě jména, jsou-li zapsána v matriční knize vedené matričním úřadem.*

3.3.4 Dvě jména vlastních sourozenců

Je možné, aby dva sourozenci měli jména:

první bratr: *Patrik Jan Novák*.

druhý bratr: *Martin Jan Novák*.

Nelze však, aby sourozenci měli jména:

první bratr: *Jan Patrik Novák*.

druhý bratr: *Jan Martin Novák*.

Důvodem je to, že právě ono první jméno má rozlišovací funkci.⁵³

3.3.5 Jména zdvojená

Jméno zdvojené je jméno připojené ke jménu prvnímu spojovníkem: *Jean-Paul* (u nás lze zapsat i jako: *Jan-Pavel*), *Anna-Marie*.

---

⁵³ Knappová, 2006, s. 57

Tato zdvojená jména se užívají ve funkci jména jednoho. Platí zde určitá jazyková pravidla.

Právní řád České republiky užívání zdvojených jmen nevylučuje. U nás se zapisují pouze jazykově ověřená, doložená zdvojená jména (z některých cizích jazyků). Musí pro ně existovat výchozí cizí, v konkrétním jazyce, existující podoba. Většinou je třeba doklad vydaný znalcem.

Zdvojené jméno lze zapsat i jako jméno druhé v pořadí: *Jan-Pavel* i jako: *Jan Pavel*.

3.3.6 Jazykové dublety

U některých typů jmen se podle současných pravopisných zásad připouštějí tzv. pravopisné dublety. Vedle pravopisné podoby počestěné, shodné s podobou výslovnostní, se jména píší též v podobě tradiční/pravopisné podobě starší: *Josef – Jozef, Izabela – Isabela, Valentýna – Valentina*.

3.4 Kdy nelze jméno zapsat do matriky

§ 18 Zákona o matrikách:

(4) Matriční úřad nezapíše do knihy narození jméno, popřípadě jména, a učiní o tom oznámení soudu, jestliže rodiče

a) se nedohodnou na jménu, popřípadě jménech dítěte do jednoho měsíce od narození dítěte, nebo

b) jméno dítěti neurčí do jednoho měsíce od narození dítěte, nebo

c) určí dítěti jméno, popřípadě jména, které nelze (§ 62) do knihy narození zapsat, nebo

d) nejsou známi.

3.5 Určení jména dítěti soudem

§ 38 odst. 3 zákona o rodině:

Nedohodnou-li se rodiče o jménu nebo příjmení dítěte, anebo není-li žádný z rodičů znám, určí jméno nebo příjmení soud.

3.6 Nemožnost zápisu jména do matriční knihy

3.6.1 Zkomolená, zdrobnělá a domácká jména

§ 62 zákona o matrikách:

Do matričních knih nelze zapsat jména zkomolená, zdrobnělá a domácká. Fyzické osobě mužského pohlaví nelze zapsat jméno ženské a naopak. Matriční úřad dále nezapiše jméno, pokud je mu známo, že toto jméno užívá žijící sourozenec, mají-li sourozenci společné rodiče. Vzniknou-li pochybnosti o správné pravopisné podobě jména, je občan povinen předložit doklad vydaný znalcem.

Zkomolená, zdrobnělá a domácká - jedná se o různé zkomolené a domácké i citově zabarvené podoby jména, včetně zdrobnělin. *KATEŘINA*, osamostatnělá: *KATUŠE* a zkrácenina: *KATKA* (tyto 3 samostatné podoby jména *Kateřina* lze do matriky zapsat).

Zkomolené: *Kačislava*

Zdrobnělé: *Kačenka*

Domácké: *Kačice/a, Káčula, Káťa, Káča, Katuš, Kačaba...*

O jakou podobu jména se jedná se lze přesvědčit například v knize „*Jak se bude Vaše dítě jmenovat?*“ V této příručce dr. Knappové jsou u každého jména uvedeny tyto skutečnosti:

- Základní podoba/y
- Původ
- Význam

- Domáci, domácké podoby
- Cizí tvary - podoba/y
- Stupeň užívání
- Datum jmenin/svátku

Příklad z příručky:

VALENTÝNA, VALENTINA, j. lat. původu, ž. podoba k Valentýn, tj. „zdravý, zdravím kypící, silný“. – Dom. podoby: Val(k)a, Valin(k)a, Valuška, Valentýna, Týna..... - slov. Valentína, angl., něm., hol. Valentine, Valentina, pol. Walentyna. – Běžně užíváno. - Jmeniny: 14. února (Valentýn).¹

Ne vždy lze jednoznačně rozlišit, kterou podobu jména lze považovat za základní a kterou za domáckou, případně za zdrobnělinu. Například u jmen *František, Eliška, Jindřiška* se nejedná o zdrobněliny, i když jsou vytvořeny příponami -ek, -ka jež se u zdrobnělin většinou používají. U těchto jmen se již jedná o základní podoby jmen. Jazykové hodnocení jednotlivých podob a jazyková měřítka se mohou časem měnit, či stírat. Z původně domáckých podob se stávají podoby základní. I to prochází vývojem.

Příkladem je jméno *Nad'a*, (zdrobnělá podoba ze jména *Naděžda*), které se dnes považuje za základní podobu. Dalším příkladem *Táňa* ze jména *Taťána*, *Přemek* ze jména *Přemysl*.

3.6.2 Stejná jména sourozenců

Jsou-li oba sourozenci společných rodičů naživu, nemohou užívat stejné jméno, nemohou se oba jmenovat *Jan Novák*. Jméno slouží k identifikaci, a to i v rámci rodiny.⁵⁴

Jinak je tomu u polorodných sourozenců. Otec (*Novák*) může mít čtyři syny, každého s jinou ženou – matkou a všichni synové se mohou jmenovat *Josef Novák*.

---

⁵⁴ Knappová, 2006, s. 57

3.7 Užívání cizojazyčného jména

§ 63 zákona o matrikách

(1) Užívání české podoby cizojazyčného jména nevyžaduje povolení.

Jestliže je v matrikách „Standesamt“ (vedených říšskými úředníky v Liberci za období okupace) zapsáno jméno: *Carl-Karel, Hans-Jan*. Pak se podle nynějších předpisů v rodném listu takové osoby uvádí vždy jméno v podobě české tedy: *Karel, Jan*.

Pokud by občan České republiky chtěl užívat místo české podoby *Karel* cizí podobu *Carl*, musel by zažádat o povolení změny jména ve správním řízení. Změnu by posuzoval a rozhodoval příslušný matriční úřad (podle místa trvalého pobytu).

(2) Občan, který chce užívat českou podobu cizojazyčného jména, popřípadě jmen, oznámí tuto skutečnost matričnímu úřadu, v jehož knize narození je jméno, popřípadě jména, zapsáno, není-li to v rozporu s tímto zákonem. V případě pochybnosti, zda jde o českou podobu jména, je oznamovatel povinen předložit vyjádření znalce. Toto oznámení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět.

Příklad: Dítěti bylo jeho rodiči dáno a do matriky zapsáno jméno v cizí podobě *Simonette*. Nyní chtějí, aby se dítě jmenovalo *Simona* (česká podoba jména). Kdyby tomu bylo naopak, jednalo by se o změnu jména ve správním řízení.

3.8 Zvláštní případy

3.8.1 Jméno (a příjmení) dítěte - utajený porod

Jméno dítěte v případě utajeného porodu dává matka. Pokud matka, která požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem, jméno dítěti v porodnici nezvolila, musí matriční úřad požádat, aby jméno takovému dítěti určil soud (§ 18/4 písm. b)). Vdaná žena nemůže o utajený porod požádat.

§ 17 zákona o matrikách:

(1) Zápis dítěte, jehož matka požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem, do knihy narození se provede podle zprávy zdravotnického zařízení (hlášení o narození dítěte - porodopis), v němž byl porod ukončen, obsahující údaje uvedené v § 14 odst. 1, přičemž údaje uvedené v § 14 odst. 1 písm. d) se do knihy narození nezapíší.

V matriční knize narození u takového dítěte bude jméno uvedeno (dala-li ho matka), příjmení má dítě po matce. Všechny ostatní údaje (o rodičích) budou v rodném listu proškrtnuty, nebudou vůbec vyplněny ani uvedeny.

3.8.2 Jméno (a příjmení) nalezeného dítěte

Jedná se například o děti, které byly umístěny do baby boxů. Baby box je v Libereckém kraji umístěn v nemocnici v Liberci a v Jablonci nad Nisou.

Nejsou-li rodiče známi, určuje jméno (i příjmení) dítěti soud. Soud většinou (pokud lékař přímo datum narození dítěte jednoznačně neurčí) v těchto případech určuje i datum narození.

Místně příslušným soudem podle § 88 písm. c) občanského soudního řádu je soud v místě bydliště dítěte.

3.8.3 Jméno mrtvě narozeného dítěte

Z medicínského hlediska uvádí § 3 vyhlášky ministerstva zdravotnictví č. 11/1988 Sb., o povinném hlášení ukončení těhotenství: „*Narozením mrtvého dítěte se rozumí jeho úplné vypuzení nebo vynětí z těla matčina, jestliže plod neprojevuje ani jednu ze známek života a má porodní hmotnost 1000 g a vyšší.*“

Zvolení jména mrtvě narozenému dítěti není zákonem o matrikách upraveno, protože mrtvě rozené dítě se nestalo (z hlediska občanského práva) subjektem práv a povinností.

§ 7 občanského zákoníku:

(1) Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti vzniká narozením. Tuto způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé.

(2) Smrtí tato způsobilost zanikne.

Narodí-li se dítě mrtvé, zapisuje jej matrikář pouze do knihy narození. Do knihy úmrtí se mrtvě narozené dítě nezapisuje, a to proto, že takové dítě se „pouze“ narodilo, nezemřelo. Dítěti mrtvě narozenému se nepřiděluje rodné číslo.

Dotazem u Krajského úřadu Libereckého kraje jsem zjistila, že matriční úřady v praxi nevylučují, aby mrtvě narozenému dítěti bylo jméno jeho rodiči určeno a do matriky i na matriční doklad – rodný list, zapsáno. Většinou je pak jméno uvedeno i na pomníčku.

3.8.4 Osvojené dítě

§ 64 zákona o matrikách:

Osvojitelé mají právo do 6 měsíců od právní moci rozsudku o osvojení, nejpozději však do dosažení zletilosti osvojence, zvolit osvojenci souhlasným prohlášením před matričním úřadem jiné jméno, popřípadě jména, než to, které má zapsáno v matriční knize. Má-li zapsáno pouze jedno jméno, mohou mu zvolit druhé. Je-li osvojenec starší 15 let, připojí k prohlášení jeho souhlas, bez něhož ke změně jména nebo zvolení jiného nebo druhého jména nemůže dojít.

§ 65 zákona o matrikách:

Zánik, nebo zrušení osvojení nemá vliv na jméno, popřípadě jména, osvojence zvolená podle § 64.

3.9 Jméno po provedení zápisu v matriční knize

§ 61 zákona o matrikách

Fyzická osoba, které byl matričním úřadem vydán matriční doklad, má povinnost užívat při jednání před orgány veřejné moci, Českou národní bankou, Veřejným ochráncem práv,

Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových, státními fondy a zdravotními pojišťovnami (dále jen "úřední styk") jméno, popřípadě jména, která jsou uvedena na tomto matričním dokladu.

3.10 Změna jména ve správním řízení

3.10.1 Změna jména

Změnu jména upravuje pouze zákon o matrikách. Zákon o rodině se změnou jména vůbec nepočítá.

Správní řízení znamená, že si o změnu jména může osoba požádat u matričního úřadu podle místa trvalého pobytu. Matriční úřad poté vede správní řízení, kdy rozhoduje o tom, zda žadateli změnu jména povolí či nepovolí.

Změnu jména upravuje zákon o matrikách.

§ 72 zákona o matrikách uvádí:

(1) Jméno, popřípadě jména, nebo příjmení lze změnit fyzické osobě pouze na základě její žádosti, případně žádosti jejích zákonných zástupců.

Změna jména je vymezena negativně v ustanovení § 72 odst. 3:

Změna jména se nepovolí, žádá-li fyzická osoba mužského pohlaví o změnu na jméno ženské, nebo naopak, žádá-li změnu jména na jméno zkomolené, zdrobnělé, domácí, nebo na jméno, které má žijící sourozenec společných rodičů.

Dále změnu jména ve správním řízení zákon o matrikách upravuje pro případ, že by byla povolována nezletilému dítěti.

§ 72 odst. 4:

Změna jména nebo příjmení se nepovolí, jestliže by změna byla v rozporu s potřebami a zájmy nezletilého.

3.11 Změna jména (příjmení) v případě transsexuality

Zvláštním případem, kdy matriční úřady vydávají rozhodnutí ve správním řízení ve věci změny jména a příjmení jsou případy, kdy o povolení změny žádají transsexuálové.

Definice: „*Transsexualismus je porucha psychosexuální identifikace, tedy přijetí role pohlaví. Transsexualita je inverzní sexuální orientace. Transsexuální muž se identifikuje s ženským pohlavím, transsexuální žena s pohlavím mužským. Tito lidé mají trýznivý a stálý pocit opačné sexuální příslušnosti, než do jaké je nutí jejich tělesné vybavení.*“⁵⁵

Porucha sexuální identifikace, kdy biologicky normální muž se cítí být ženou a žena naopak mužem. Cítí se svou duší uvězněni v těle, které jim nepřísluší, s nímž se neztotožňují. Je to porucha trvalá, celoživotní a léčí se změnou pohlaví - tedy operativní změnou fyzického vzhledu, což je provázáno podáváním hormonů a psychoterapií. Transsexualita se často nesprávně zaměňuje s transvestitismem.⁵⁶

Ve spolupráci s odborníky, kteří se touto specifickou problematikou zabývají, provádí změnu jména (příjmení) příslušný správní orgán, tedy matriční úřad ve dvou fázích:

1. Nejprve na základě lékařské zprávy změnu jména a příjmení na neutrální podobu například Ema Janů, Jindra Němců apod.
2. Další změna jména a příjmení se provádí opět na podkladě zprávy lékaře/lékařského týmu, jestliže dojde ke změně pohlaví. V tomto případě se již žadateli povoluje jméno a příjmení v té podobě, ve které je bude užívat trvale. Místní příslušnost ve věci vydání rozhodnutí se řídí trvalým pobytem žadatele.

Může to být ovšem praktikováno i tak, že se neutrální jméno nedá a zapíše se rovnou podoba jména, kterou bude žadatel užívat již trvale. Dotazem na krajské matrice jsem zjistila, že tato varianta není téměř praktikována.

---

⁵⁵ Zvěřina, 1999, s. 145

⁵⁶ Zvěřina, 1999, s. 145

§ 72 /5 zákona o matrikách:

(5) Fyzické osobě, u níž probíhá změna pohlaví, povolí matriční úřad užívat neutrální jméno a příjmení na základě její žádosti a potvrzení zdravotnického zařízení, u něhož léčba pro změnu pohlaví probíhá.

Je možné, aby se osoba, u které dojde ke změně pohlaví, jmenovala nakonec úplně jinak. Původně: Jan Komárek, poté neutrální: Jane Komárku, ale i Ole Petru a nakonec: Olga Petrová, ale může být zapsané i zcela odlišné jméno od předchozích Eva Braunová.

3.12 Matriky a působnost na úseku matrik

Podle současné platné právní úpravy, zákona o matrikách, vykonávají působnost na úseku matrik

- matriční úřady, kterými jsou obecní úřady, městské úřady, v hlavním městě Praha úřady městských částí, v územně členěných statutárních městech úřady městských obvodů nebo úřady městských částí a pro území vojenských újezdů újezdní úřady,
- obecní úřady obcí s rozšířenou působností (dále jen úřad s rozšířenou působností),
- krajské úřady, v hlavním městě Praze a ve městech Brně, Ostravě a Plzni magistráty těchto měst (dále jen krajský úřad),
- ministerstvo vnitra České republiky.

Podle zákona č. 2/1969 Sb. o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky: **Ministerstvo vnitra** je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci, zejména pro matriky, státní občanství, jméno a příjmení, občanské průkazy, hlášení pobytu a evidenci obyvatel.

Ministerstvo vnitra – odbor všeobecné správy je metodickým, poradním nebo konzultačním, kontrolním a koordinačním orgánem vůči všem matričním úřadům.

Krajský úřad provádí

- kontrolu vedení matričních knih a sbírek listin u úřadů s rozšířenou působností ve svém správním obvodu, a to nejméně jednou ročně,
- provádí ověřování matričních dokladů, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize, vydaných matričními úřady, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu,
- vede a aktualizuje sbírku listin, vede a aktualizuje druhopisy matričních knih vedených do 31. prosince 1958 pro úřady s rozšířenou působností zařazené v jeho správním obvodu,
- ověřuje odbornou způsobilost matrikáře úřadu s rozšířenou působností, který je matričním úřadem.

Krajské úřady jsou podle zákona o obcích a podle zákona o krajích povinny poskytovat obcím odbornou a metodickou pomoc, provádějí kontrolu výkonu přenesené působnosti u obcí a jsou navíc i druhoinstančním (odvolacím) správním orgánem.

Pokud některý matriční úřad vede například správní řízení o povolení změny jména nebo příjmení, je odvolacím orgánem krajský úřad. Na krajském úřadě Libereckého kraje vede agendu matrik správní odbor, oddělení matrik a státního občanství. Sídlo krajského úřadu je v ulici U Jezu 642/2a, Liberec 2.

Úřad obce s rozšířenou působností

- provádí kontrolu vedení matričních knih a sbírek listin, a to u všech matričních úřadů ve svém územním obvodu nejméně jednou ročně,
- dává souhlas k zápisu rozhodnutí cizozemských úřadů a soudů do matričních knih matričním úřadům, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu,
- provádí ověřování rodných, oddacích a úmrtních listů, vysvědčení o právní způsobilosti k uzavření manželství a potvrzení o údajích zapsaných v matriční knize, vydaných matričními úřady, které jsou zařazeny do jeho správního obvodu,

- vede a aktualizuje sbírku listin a vede a aktualizuje druhopisy matričních knih vedených do 31. prosince 1958 pro matriční úřady zařazené v jeho správním obvodu,
- ověřuje odbornou způsobilost zaměstnance obce, v hlavním městě Praze zaměstnance městské části, nebo Ministerstva obrany zařazeného do matričního úřadu, který je zařazen do jeho správního obvodu, k vedení matričních knih a k plnění úkonů zabezpečovaných v souvislosti s vedením matričních knih a sbírek listin.

Matriční úřad vede

- matriční knihy a sbírky listin v rozsahu stanoveném zákonem pro
  - a) obec, v níž má sídlo, a dále pro obce patřící do jeho správního obvodu vymezeného prováděcím právním předpisem,
  - b) území vojenského újezdu.

V hlavním městě Praze a ve městech Brno, Ostrava a Plzeň vede matriční úřad matriční knihy a sbírky listin pro městskou část nebo městský obvod, v němž má sídlo, a pro další městské části nebo městské obvody ve svém správním obvodu.

Matriční knihy, do kterých se zapisuje narození, uzavření manželství, registrovaného partnerství a úmrtí občanů, ke kterým došlo v cizině, vede Úřad městské části Brno-střed, tzv. zvláštní matrika.

Seznam jednotlivých matričních úřadů se seznamem obcí, měst, městských částí, městských obvodů a vojenských újezdů zařazených do jejich správních obvodů stanoví Ministerstvo vnitra v příloze vyhlášky k zákonu o matrikách.

Matriční úřad Magistrátu města Liberec sídlí v budově liberecké radnice na náměstí E. Beneše 1, Liberec 1.

4. Výzkum rodných jmen – Liberec

4.1 Metoda práce

V rámci zadání průzkumu k této práci jsem prováděla praktické zjišťování, a to na matričním úřadu Magistrátu města Liberce. Výzkum se týkal statistiky nejčastěji volených a vybíraných rodných jmen v období od roku 1950 do roku 2000 v Liberci.

Po poradě s matrikáři a zjištění, že evidence jmen není nikde samostatně vedena, jsem zvolila metodu, kdy jsem z tzv. rejstříků jmen, v jednotlivých matričních knihách narození, provedla nejprve výběr jmen nejvíce užívaných. Na konci nebo na začátku každé matriční knihy je veden abecední rejstřík podle příjmení, rozdělený podle pohlaví: muži/ženy. U těchto jmen jsem zjišťovala konkrétní četnost. Vzorek byl vybrán podle nejčastějšího výskytu jména. Pokud se jméno objevovalo v počtu více než padesát zápisů v jedné knize, bylo zařazeno. Snažila jsem se porovnat i stejná jména v jednotlivých obdobích a srovnat jejich četnost. Tato jména uvádím v tabulkách, srovnávám je a zkoumám jejich výskyt za různá časová období. Zvolila jsem metodu rozdělení zjišťovaného úseku na periody - vždy po pěti letech. První zjišťované období: 1950-1954. Druhé zjišťované období: 1955-1959 atd. Výzkum je takto rozdělen proto, abychom mohli lépe sledovat vývoj (pokles, oblíbenost) jednotlivých jmen, jelikož za každý rok zvlášť by to nebylo tak znatelné.

Vzhledem k tomu, že zákon o matrikách neumožňuje nahlížet do matričních knih, a to ani ke studijním účelům, byla nezbytná přítomnost matrikáře při každém zjišťování frekvence jmen, i když jsem nahlížela pouze do rejstříků jmen, nikoli do matričních knih.

Do počtu jsou započítána i jména mrtvě narozených dětí, která byla dána. V rejstříku matriční knihy narození jsou pak označena křížkem u příslušného jména.

Cílem bylo zjistit oblíbenost jmen a také jejich počet vždy ve zjišťovaném úseku období a nakonec i v celém sledovaném období.

Pro přehled jsem z výsledků svého zjišťování, které trvalo pravidelně, několikrát týdně od měsíce února do měsíce března, vypracovala tabulky.

Jména jsou řazena podle četnosti v daném pětiletí. Zjišťování jsem prováděla zvlášť u jmen mužských i ženských. Počet matričních knih ve sledovaném úseku let od roku 1950 do roku 2000 je celkem 106.

V každém období jsem pro zajímavost vybrala neobvyklá jména, která nejsou příliš častá a v matričních knihách se vyskytují jen zřídka, některá pouze jednou za celou dobu sledovaného období.

4.2 Rodná jména od roku 1945 – 1950

Rodná jména do roku 1949 byla v matričních knihách uváděna odlišným způsobem, nežli po roce 1950. Rok 1950 byl významným mezníkem ve vedení matrik v Československu.

Do roku 1949 bylo do matriční knihy narození zapisováno u jednoho dítěte i několik jmen najednou. Jména se dávala nejen podle toho, jaké jméno (jména) vybrali rodiče, ale zapisovala se často i jména po kmotrech.

Proto lze ve starých matričních knihách narození nalézt u zápisu narození dítěte (mužského pohlaví) zápis jména například takto:

Joseph Antonín Václav Růžena + příjmení po otci

Antonín Maria Václav Rudolph + příjmení po otci

Pokud je tedy v matriční knize vedené do 31. 12. 1949 zapsáno více jmen, pak podle § 85 zákona o matrikách platí v úředním styku jméno uvedené na prvním místě. Je-li některé z nich označeno za jméno hlavní (je podtrženo, vypsáno větším písmem anebo tučně), pak platí toto jméno jako hlavní.

Například:

Joseph **Antonín** Václav Růžena + příjmení po otci

Antonín Maria Václav Rudolph + příjmení po otci

Konzultací na matrice Magistrátu města Liberec jsem zjistila a viděla, že takové zápisy ve starých matrikách existují. Matrikářky, pokud z nich vydávají výpisy (nové rodné listy), uvádějí vždy jméno podle výše popsané zásady.

4.3 Rodná jména od roku 1950 – do roku 2000

Tabulka počtu matričních knih narození v jednotlivých sledovaných obdobích a celkem.

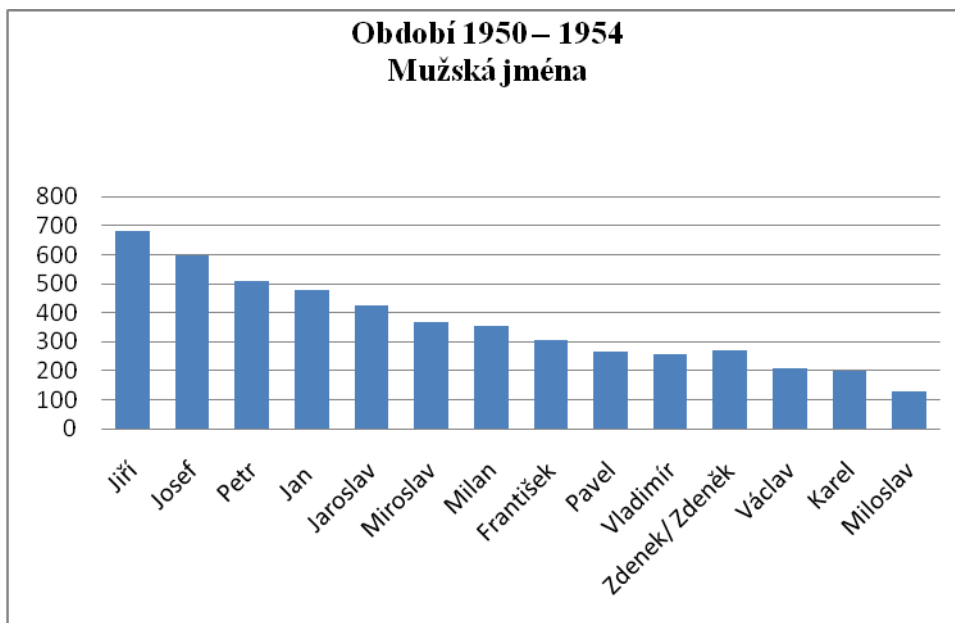
Jednotlivá sledovaná období	Počet matričních knih narození
1950-1954	16
1955-1959	10
1960-1964	9
1965-1969	13
1970-1974	11
1975-1979	11
1980-1984	8
1985-1989	10
1990-1994	10
1995-2000	8
Počet knih celkem:	106

Tabulky jednotlivých sledovaných období:

Období: 1950-1954			
Nejčastěji volená mužská jména	Počet:	Nejčastěji volená ženská jména	Počet
Jiří	680	Eva	432
Josef	598	Jaroslava	384
Petr	509	Věra	383
Jan	480	Jana	323
Jaroslav	426	Alena	320
Miroslav	368	Hana	288
Milan	352	Marie	272
František	306	Zdena/ Zdeňka	192
Pavel	267	Irena	137
Vladimír	256	Libuše	128
Zdenek/Zdeněk	272	Helena	96
Václav	209		
Karel	198		
Miloslav	127		

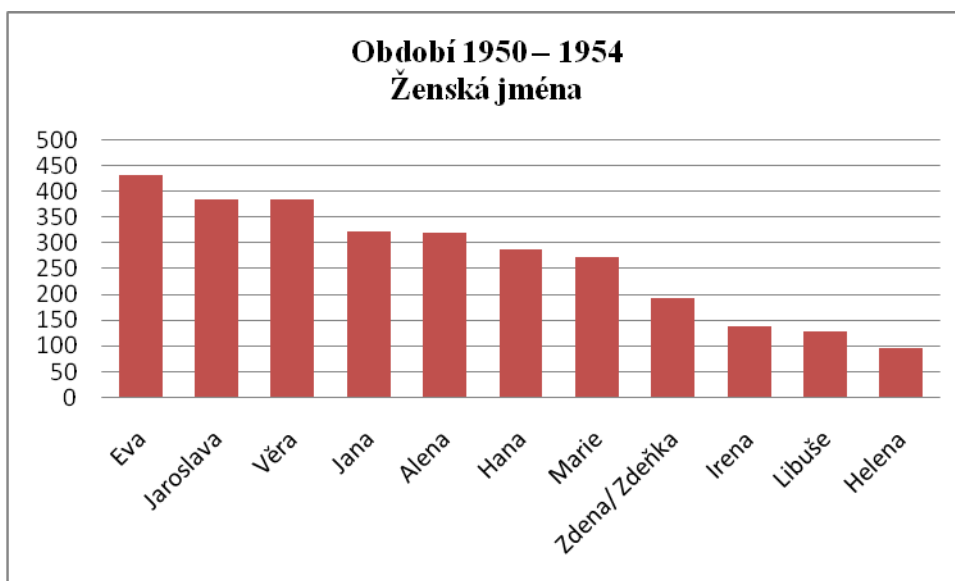
V tomto období byla zapsána tato neobvyklá jména: *Rája*, jako neobvyklá jména mužská potom *Milota*, *Záviš*, *Vilibald*.

Po válce se objevují jména hlavně slovanského původu. Složená jména jsou v těchto letech velice oblíbená. Jednoznačně se upřednostňuje *Eva* a *Jiří*, tato jména zůstávají dlouhou dobu v Liberci velmi oblíbená. To samé platí pro jména *Jan*, *Pavel* a *Petr*, která se v hojném počtu vyskytovala ve všech vybraných obdobích. Naopak *Karel*, *Václav*, *Marie*, *Irena* se dávala více pouze v letech 1950 – 1954, poté ztrácí na své oblíbenosti a nejsou tak hojně zapisována. *Jaroslav*, *Miroslav*, *Miloslav* a *Vladimír* - jména složená slovanská, která jsou typická pro poválečné období. *Eva* a *Jana* jsou zastoupeny v hojném počtu téměř po celou dobu výzkumu, teprve v pozdějších letech klesá frekvence oblíbenosti těchto jmen (*Eva* – od roku 1985 a *Jana* od roku 1990). *Věra*, *Alena* a *Helena* se ve větším počtu objevují pouze v tomto a následujícím období.

U mužů existuje méně variant oblíbených jmen, která se následně objevují v daleko větším počtu. U ženských jmen je tomu naopak, je zde mnoho oblíbených jmen, ale jména se následně objevují v menším počtu. Tato zvláštnost je provázena všemi obdobími, která jsem zkoumala. Variant jmen, která se dávají mužům, je daleko méně, než variant jmen ženských, kterých je mnoho.

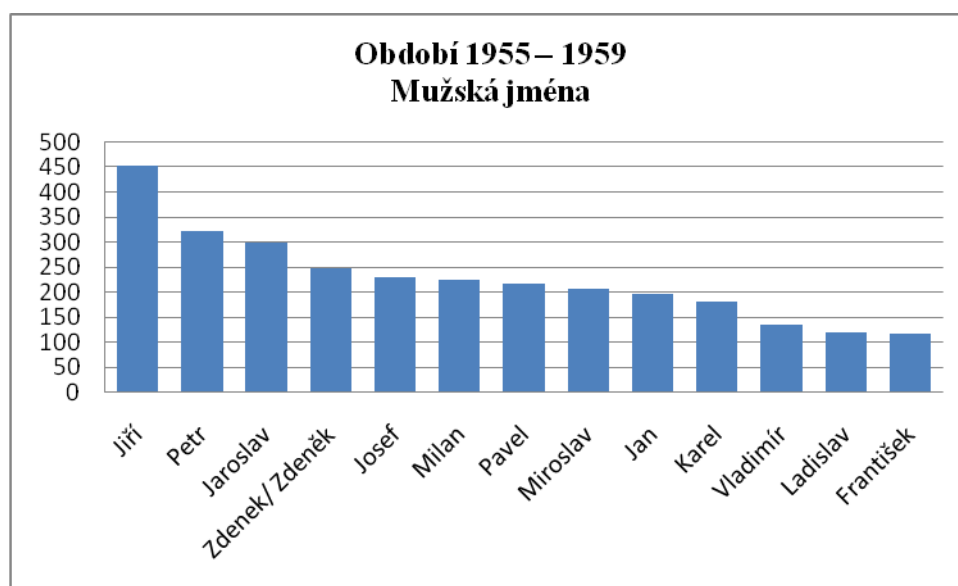
U mužských jmen se inklinuje k tendenci volit jména tradiční.

Ženská jména se vyznačují větší rozmanitostí a používáním neobvyklých variant jmen.

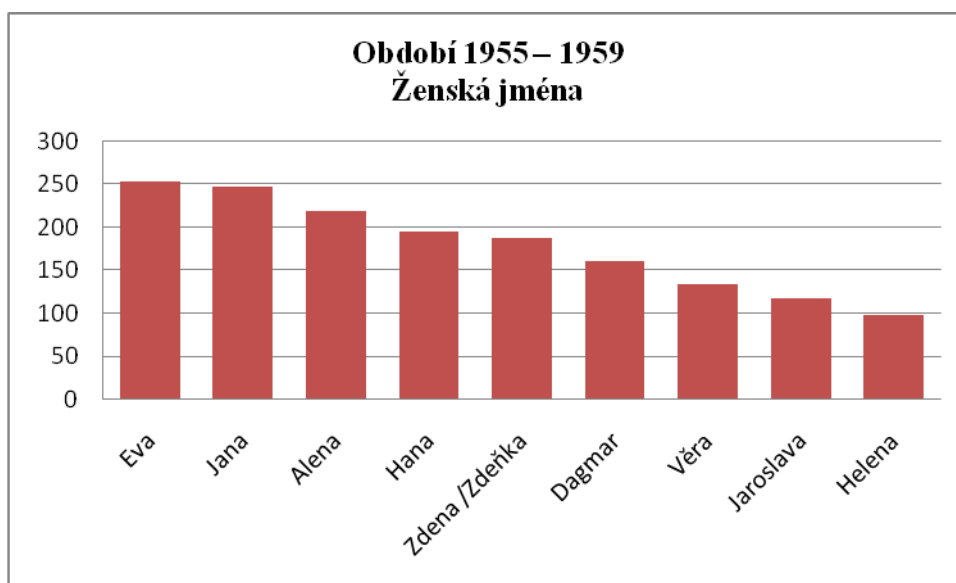
Období 1955 - 1959			
Jiří	453	Eva	253
Petr	321	Jana	247
Jaroslav	298	Alena	219
Zdenek/Zdeněk	247	Hana	195
Josef	229	Zdena /Zdeňka	187
Milan	225	Dagmar	160
Pavel	217	Věra	133
Miroslav	207	Jaroslava	117
Jan	197	Helena	97
Karel	181		
Vladimír	135		
Ladislav	119		
František	117		

Jako zvláštní mužská jména z této doby jsem vybrala – *Oliver, Miloň* a ženská *Věnceslava, Jasněna, Gustina*.

U mužských jmen se začínají objevovat jména jako *Radim* a *Tomáš*, ale ještě ne v tak hojném počtu, jako v pozdějších letech. Nejvíce zastoupená mužská jména jsou *Jiří* a *Josef*, i když obliba jména *Josef* oproti minulému období klesla.

Zajímavé je i to, že popularita jména *Jan* také klesla. *Ladislav* se ve větším počtu objevuje nově, naopak *Václav*, *František* se z frekvence výskytu pomalu vytrácí.

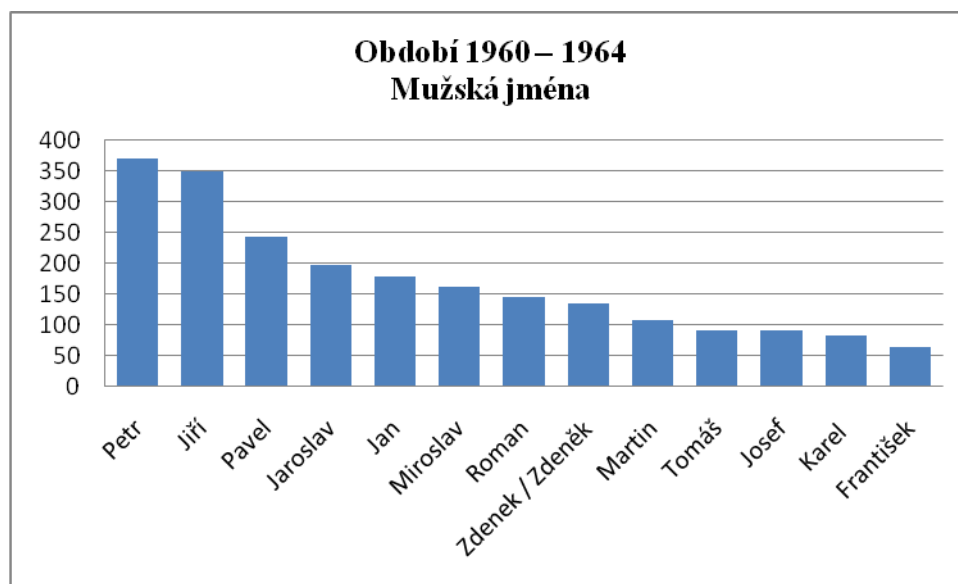

U ženských jmen na frekvenci ztrácí *Věra* a *Jaroslava*. Vzrůstá obliba modernějších jmen – například *Jana*. Složené slovanské *Jaroslava* ztrácí na popularitě a již není tak časté. Při výběru dívčích jmen můžeme pozorovat tendenci, že v porovnání s chlapeckými jmény se častěji hledá neobvyklé, méně používané jméno. Tato zvláštnost se vyskytovala ve všech pozorovaných obdobích, postupem času se pro dívky volila stále různorodější a neotřelá pojmenování.

Klasická jména, hlavně křesťanského významu mizí – *Marie*, ale stále oblíbená je *Eva*. *Dagmar* se v Liberci ve větším počtu vyskytuje pouze v tomto období.

Období 1960 - 1964			
Petr	369	Jana	405
Jiří	349	Eva	189
Pavel	243	Hana	176
Jaroslav	197	Lenka	163
Jan	178	Marcela	126
Miroslav	162	Zuzana	117
Roman	144	Jaroslava	97
Zdenek/Zdeněk	135	Alena	81
Martin	108	Zdena / Zdeňka	80
Tomáš	91	Helena	42
Josef	90		
Karel	83		
František	63		

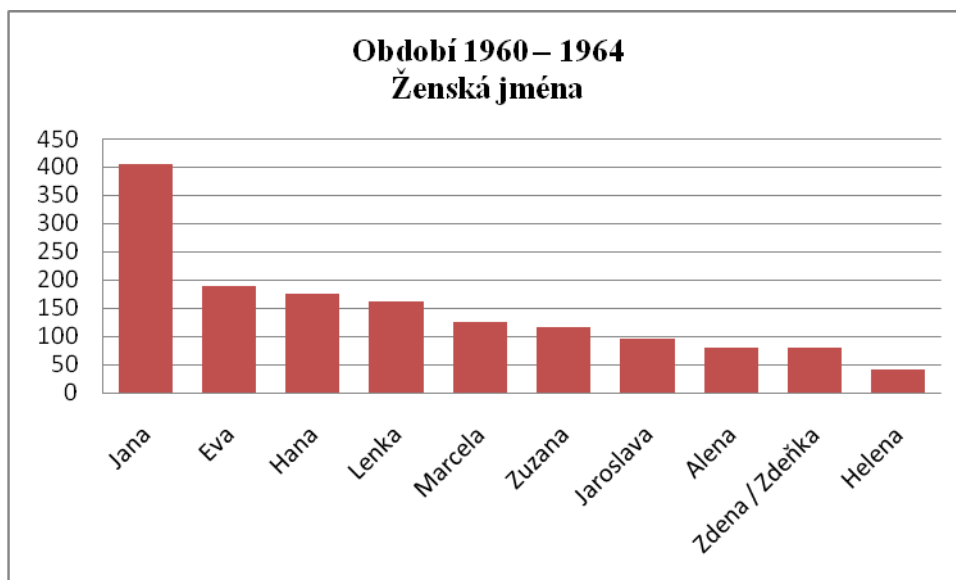
Jako zvláštní mužské jméno jsem vybrala - *Dag*.

Na oblíbenosti u mužských jmen začínají ztrácet jména jako *Josef*, *František*, *Karel*. Na frekvenci výskytu značně kleslo jméno *Miloslav*, které se dříve hodně dávalo. Tato jména potom nahrazují jména moderní jako: *Roman*, *Tomáš* nebo *Martin*.

Stále zůstává poměrně oblíbené *Jaroslav* nebo *Zdenek / Zdeněk*. Na přední místo, v oblíbě jmen v Liberci, se dostalo jméno *Petr*. *Jiří* se v tomto roce umístilo až na druhém místě.

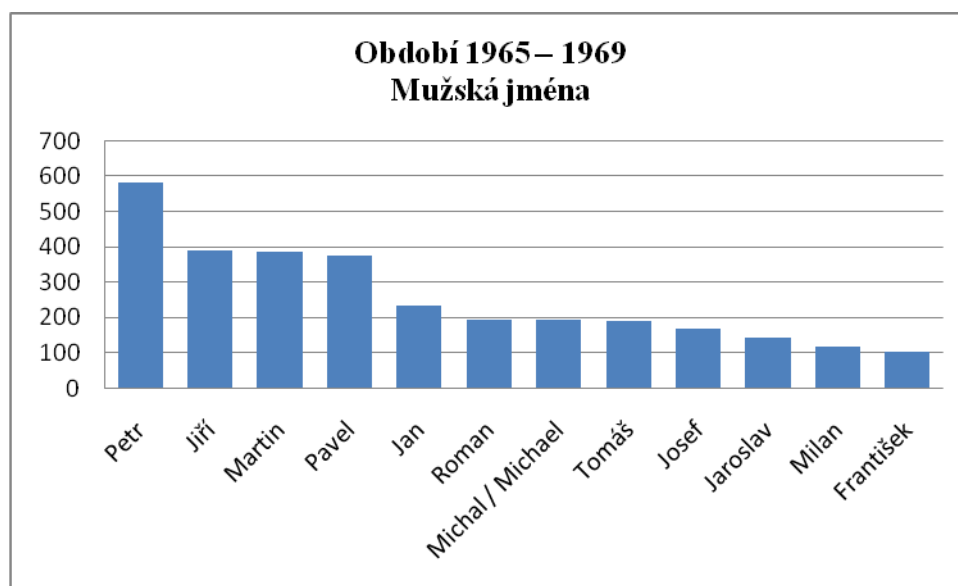

Nejoblíbenější ženské jméno v Liberci (mezi lety 1960-1964) bylo *Jana*, další velmi oblíbená jsou *Hana* a *Eva*. I u ženských jmen se objevují nová jména („moderní“), a to *Marcela*, *Zuzana* nebo *Lenka*, která se doposud příliš neobjevovala. *Helena* už není tak oblíbená jako v dřívějších letech.

V každém období můžeme sledovat časté obměny dívčích jmen, zatímco u chlapeckých jmen tolik změny neprobíhají, spíše se v tabulce výskytu jmen v Liberci posouvají, obměňují se minimálně.

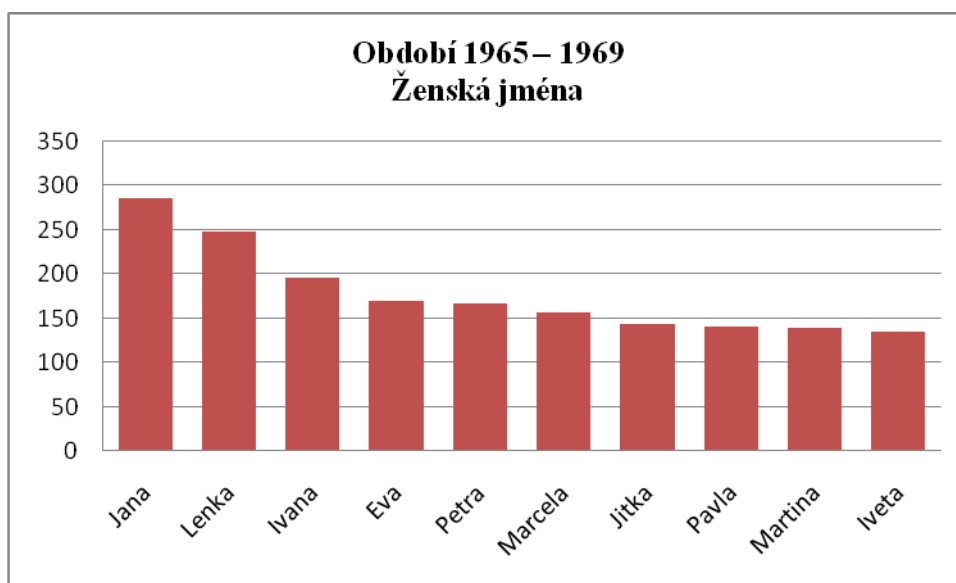
Období 1965 - 1969			
Petr	581	Jana	286
Jiří	390	Lenka	247
Martin	386	Ivana	195
Pavel	374	Eva	169
Jan	234	Petra	167
Roman	195	Marcela	156
Michal/Michal	195	Jitka	143
Tomáš	189	Pavla	140
Josef	169	Martina	139
Jaroslav	143	Iveta	135
Milan	117		
František	104		

Ojedinele zvolené jméno mužské, které bylo v tomto období zapsáno do matriky, je *Hugo*.

Můžeme pozorovat celkovou proměnu jmen za jména novější, která se dříve objevovala málo nebo vůbec. Jména *David*, *Jakub*, *Radek*, *Marek*, *Karel* se dávají v menším počtu, ale začínají být také populární. Na ústupu v oblíbenosti jsou jména dlouhá, složená – rodiče dávají kratší a můžeme říct, že modernější, podoby jmen. Modernější proto, že jména do té

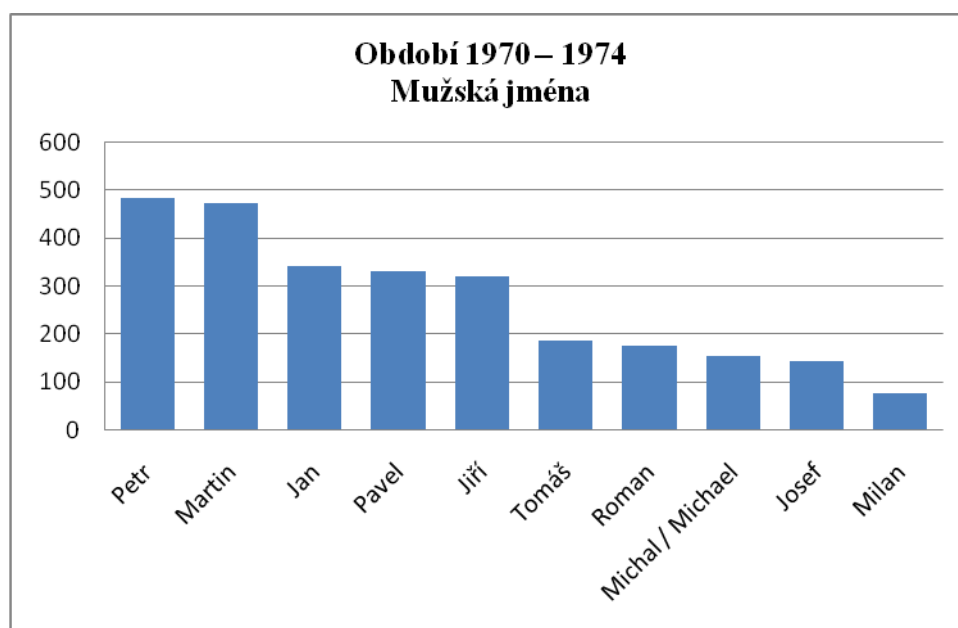
doby nebyla tak obvyklá, vymykala se standardu jmen, která byla doted' běžně užívána. Rodiče často dítěti chtějí dát originální „neokoukané“ jméno.

I u ženských jmen můžeme pozorovat výraznou proměnu. Starší jména se již skoro nedávají – *Jaroslava, Věra, Hana*, tato jména již nejsou tak oblíbená, jako v dřívějších obdobích. Nově užívaným bylo *Ivana*, které se ve velkém počtu dávalo hlavně koncem 60. let, kdy je počet dětí s tímto jménem největší, později ztrácí na oblíbenosti. Nově se vyskytují také jména *Petra, Pavla / Pavlína, Iveta* nebo *Martina*. Mezi prvními v pořadí zůstává *Jana* a *Eva* a k třem nejoblíbenějším se zařadila *Lenka*.

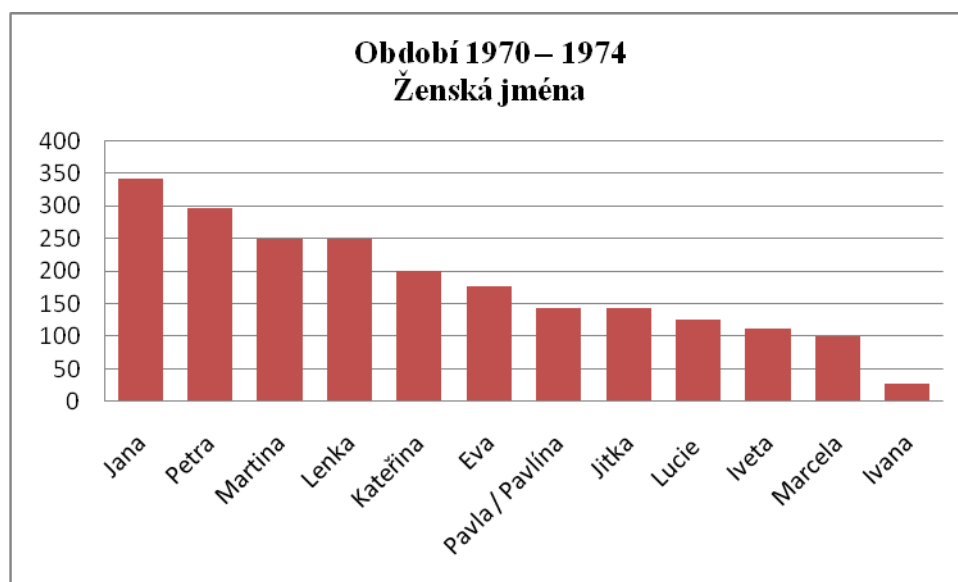
Jako zvláštní nebo ojedinělá jména byla zapsaná *Ynés* a *Serena*.

Období 1970 - 1974			
Petr	484	Jana	341
Martin	473	Petra	297
Jan	341	Martina	250
Pavel	330	Lenka	250
Jiří	319	Kateřina	201
Tomáš	187	Eva	176
Roman	176	Pavla / Pavlína	143
Michal/Michal	154	Jitka	143
Josef	143	Lucie	125
Milan	77	Iveta	111
		Marcela	99
		Ivana	27

U mužských jmen nově vystupují jména jako *Milan*, *David*, *Jakub*, *Aleš*, *Radek*, *Karel*, *Zdenek* / *Zdeněk*, tato jména se teprve začínají objevovat, to znamená, že jejich počet, nepřekračuje hranici sta, ale v matriční knize narození je znát, že nabírají na popularitě. *Jan* patří mezi nejoblíbenější jména a v tabulce si udržuje přední pozici. Počet chlapců, kteří nosí toto jméno, je každý rok vyšší. Stále je oblíbené *Jiří* a *Pavel*. *Josef* a *Milan* se dávají ve stejné míře jako v předchozích obdobích, jména si v tabulce udržují přibližně stejnou pozici.

Je patrné a z mého výzkumu vyplývá, že na oblíbenosti ztratila jména jako *Jaroslav*, *Miroslav*, *Miloslav* nebo *Vladimír*, jejich frekvence výskytu oproti předchozím obdobím stále klesá. *František* již také není tak oblíbené jméno. Tato jména zcela nevymizela, nicméně jejich počet je výrazně nižší než v předchozích sledovaných obdobích.

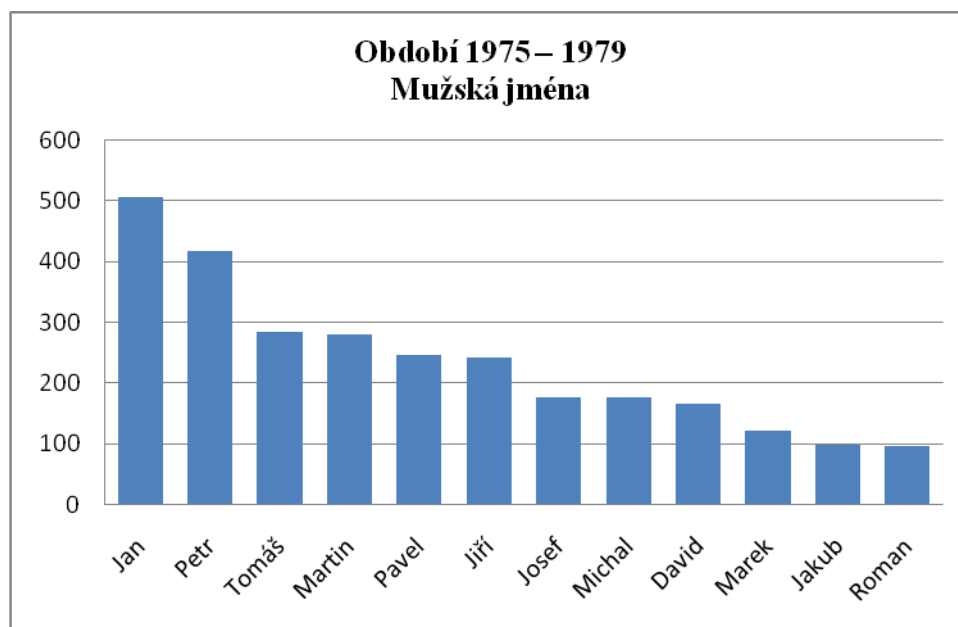
U ženských jmen se nově objevují jména *Lucie* a *Kateřina*. Nejoblíbenějším jménem v tabulce nadále zůstává *Jana* a *Lenka* a k nim se nově zařadila *Petra* a *Martina*. *Ivana* na své oblíbenosti začíná ztrácet, je zřejmé, že největší výskyt jména byl v tomto a minulém období. Vysoko v pořadí se drží *Pavla* a varianta *Pavlína* (které se poprvé vyskytlo v minulém období). U žen se tyto varianty poprvé objevují až v předchozím období, zatímco u jmen mužských jsou běžné již od počátku výzkumu – *Jozef/Josef*, *Zdenek/Zdeněk*.

Nejčastěji volená dívčí jména se moc nemění, rozdíl vidíme spíše v jejich pořadí v tabulce oblíbenosti jmen v Liberci. Toto a minulé období jsou výjimečná tím, že se dívčí jména moc neproměňují. Většinou je tendence k velké rozmanitosti a proměnlivosti dívčích jmen, tato dvě období si spíše ponechávají stejná jména, ale jejich pořadí je různé.

Ojedinelá ženská jména zapsaná v tomto období – *Rybana*, *Halka*.

Období 1975 - 1979			
Jan	506	Jana	429
Petr	418	Petra	353
Tomáš	284	Kateřina	257
Martin	279	Michaela	253
Pavel	245	Pavla / Pavlína	201
Jiří	242	Lucie	198
Josef	176	Lenka	154
Michal	176	Eva	143
David	165	Martina	120
Marek	121	Jitka	117
Jakub	97	Marcela	87
Roman	95	Ivana	61
		Iveta	54

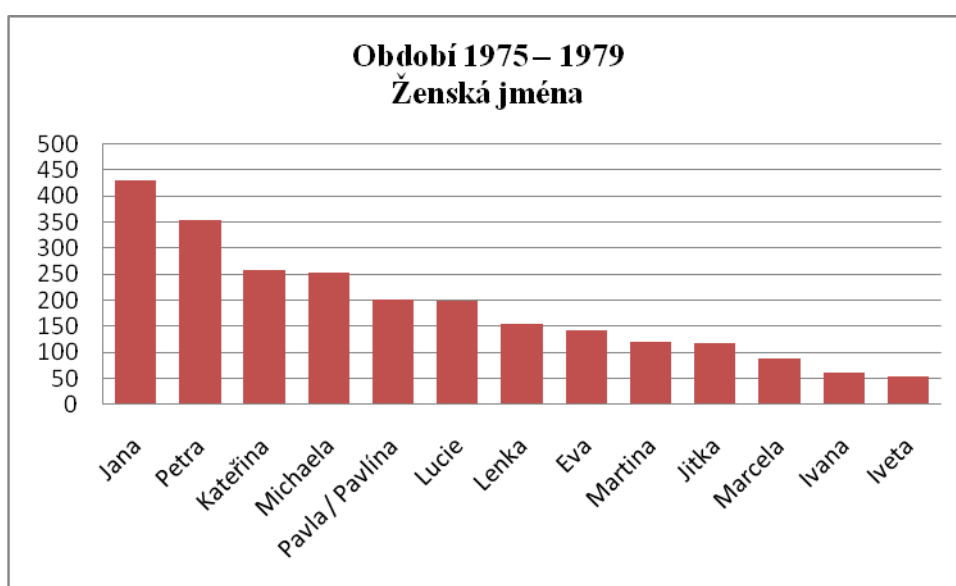
Zvláštní mužská jména, která byla zapsaná – *Donne, Zoran*.

Jan se u mužských jmen poprvé stává nejfrekventovanějším jménem vybrané řady let, je to nejvíce užívané jméno, které se prolíná všemi obdobími a je natolik populární, že ho rodiče dávají dodnes.

Je vidět tendence dávat i chlapcům nová, moderní, dříve tolik neužívaná jména. Rodiče chtějí být originální a vybírají ne příliš opakovaná jména.

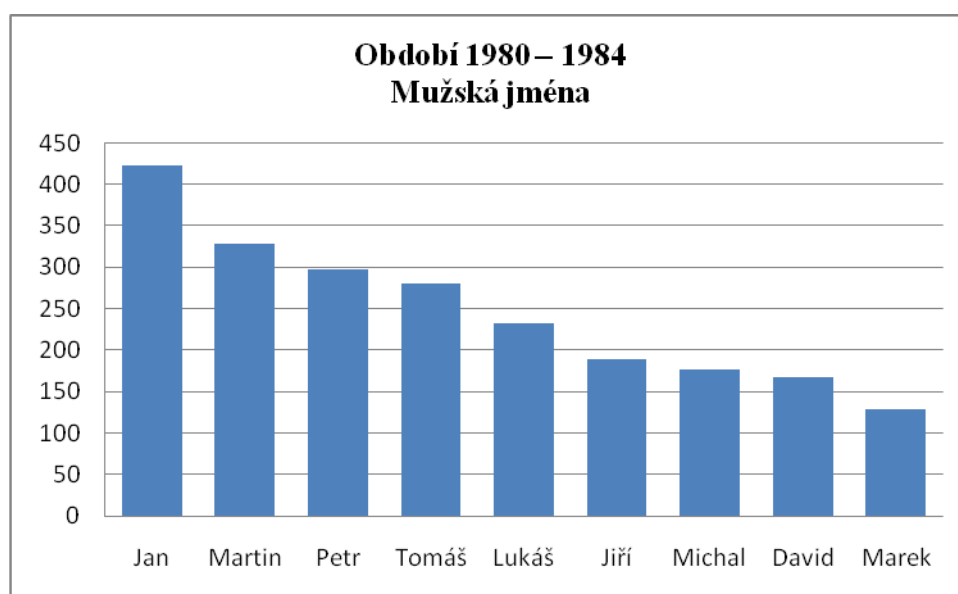
Nově se do dobové oblíbenosti dostal *David* a *Marek*. Stále oblíbenější je *Tomáš*. *Roman* naopak v počtu užívaných jmen značně klesl. Výjimečně se vyskytují dlouhá jména nebo jména slovanského původu: *Ladislav*, *Miroslav*, *Miloslav*. *Antonín* a *Julius* se objevují celkem hojně, ale ne v takovém počtu, aby byla zařazena do tabulky. Početná jsou i *Marcel*, *Robin* a *Marian*, ze stejných důvodů nejsou zařazena v tabulce. Nově se začínají objevovat *Lukáš*, *Aleš* a *Luboš*.

Zvláštní ženská jména zaspaná v tomto období jsou *Dimitra* a *Marion*.

Ženské jméno *Lucie* se objevilo poprvé mezi nejfrekventovanějšími v tabulce. První místo si udržuje *Jana*, *Petra*. *Kateřina* se nově objevila mezi nejoblíbenějšími jmény v Liberci. Naopak jméno *Martina* se v tomto období dává méně, než v období předchozím. Dříve tolik oblíbené – *Eva* již není tak často volené a v tabulce se umísťuje na pozici mezi poslední vybraná jména.

Období 1980 – 1984			
Jan	423	Jana	336
Martin	329	Kateřina	288
Petr	297	Lucie	272
Tomáš	280	Petra	243
Lukáš	232	Veronika	201
Jiří	189	Michaela	169
Michal	176	Lenka	120
David	168	Klára	109
Marek	128	Andrea	107
		Hana	105
		Eva	104
		Jitka	76

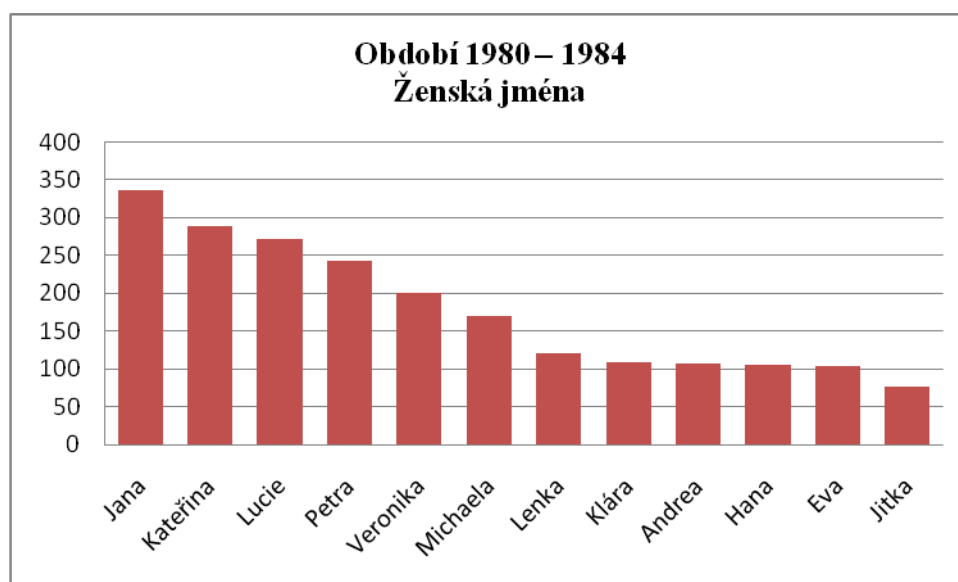
Jako zvláštní mužská jména jsem vybrala – *Sven, Blažej*.

Jan je v Liberci stále jednoznačně nejoblíbenější jméno. Nově se objevilo *Lukáš*, a to hned ve středu tabulky vybraných jmen.

Josef se stále užívalo, ale již není tak časté. Stejně tak se vyskytují znovu *Jaroslav*, *Miroslav*, *Miloslav* a *Vladimír*, ale již ne tolik, jako v dřívějších obdobích. Rodiče tato jména stále dávají, ale již nejsou tolik volená, aby byla zařazena do tabulky. *Pavel* z tabulky vybraných jmen také zmizel, *Pavla* rodiče volili často ve všech předchozích obdobích. V repertoáru oblíbených jmen se udržují *Tomáš*, *Martin*, *Jiří*, *Petr*, *David* a *Marek*. Mezi 80. a 90. lety se začínají vyskytovat *Ondřej*, *Radek*, *Jakub*, *Vojtěch* a *Roman*, jako nová, neokoukaná, neobvyklá.

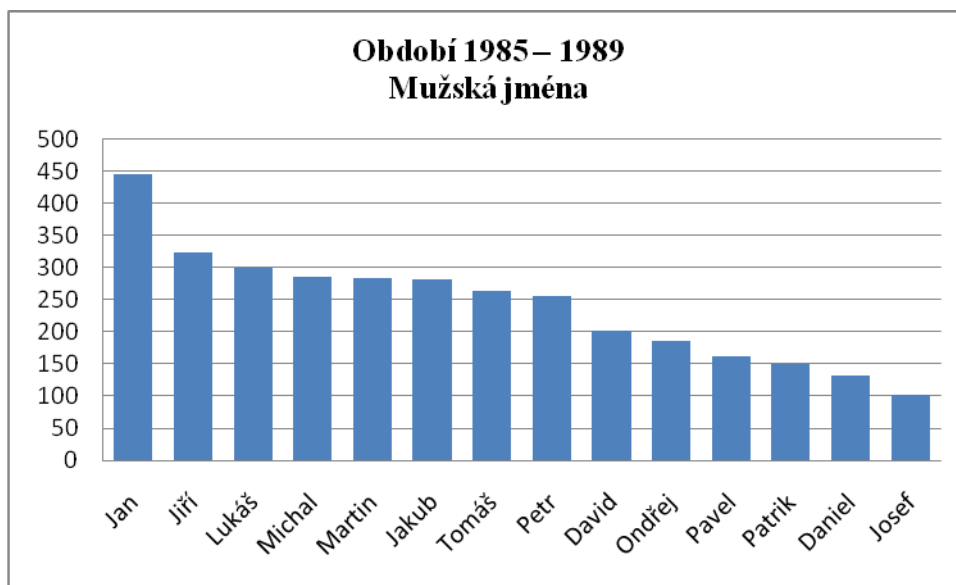
Opět se inklinuje k novosti a neotřelosti jmen. Rodiče chtějí pro své dítě jméno moderní, proto se již jen výjimečně objevují jména, která se dávala v obdobích minulých.

Ojediněle užitá ženská jména z tohoto období – *Larisa*, *Bohdana*, *Beata*, *Ria* nebo *Květuše*.

U ženských jmen se co do oblíbenosti vrátilo jméno *Hana*. Mezi první trojici v tabulce vybraných jmen se dostala *Lucie*. Nejfrekventovanější je stále *Jana*, *Kateřina* a *Petra*. Poprvé se objevuje *Veronika*, *Klára* a *Andrea*. Zcela zmizela *Ivana* a *Iveta*, tato jména byla hojně užívaná pouze ve dvou obdobích, poté z tabulky vybraných jmen zcela vymizela. Svou oblíbenost si udržují *Lucie*, *Michaela*, *Lenka* a *Eva*. *Eva* na žebříčku nejčastějšího výskytu stále klesá.

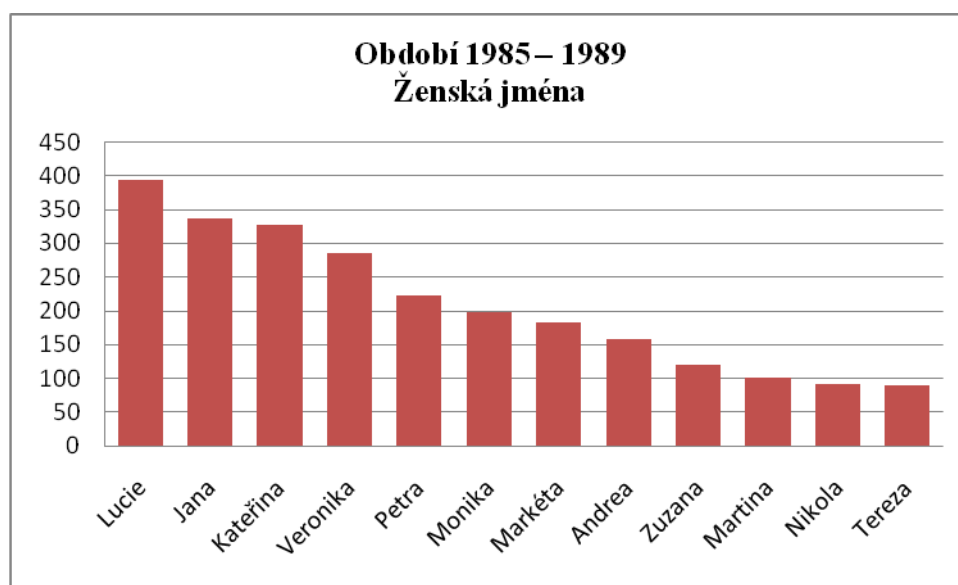
Období 1985 – 1989			
Jan	444	Lucie	394
Jiří	323	Jana	336
Lukáš	299	Kateřina	327
Michal	285	Veronika	285
Martin	283	Petra	223
Jakub	282	Monika	199
Tomáš	263	Markéta	182
Petr	256	Andrea	159
David	201	Zuzana	121
Ondřej	185	Martina	101
Pavel	161	Nikola	92
Patrik	150	Tereza	89
Daniel	131		
Josef	101		

Zvláštní mužská jména – *Kurt, Viliam, Adrian, Nicolas, Dezider, Sebastian, Vasil, Mario, Tibor, Marian, Emil.*

Mezi oblíbená se vrátilo jméno *Josef* a *Pavel*. *Jan* zůstává stále nejoblíbenějším v Liberci. Na přední pozici v tabulce užívaných jmen se opět vrátilo *Jiří*.

Moderní jména, která byla nově zařazena - *Jakub*, *Ondřej*, *Patrik* a *Daniel*. Chlapecká jména už se nedělí na menší skupiny, tendencí je naopak užívat různorodá a stávají se více „rozdrobenými“, jako je tomu u jmen ženských. To znamená, že jsou rozmanitá, ovšem jejich počet je menší. Hojně se vyskytují *Vojtěch* a *Roman*.

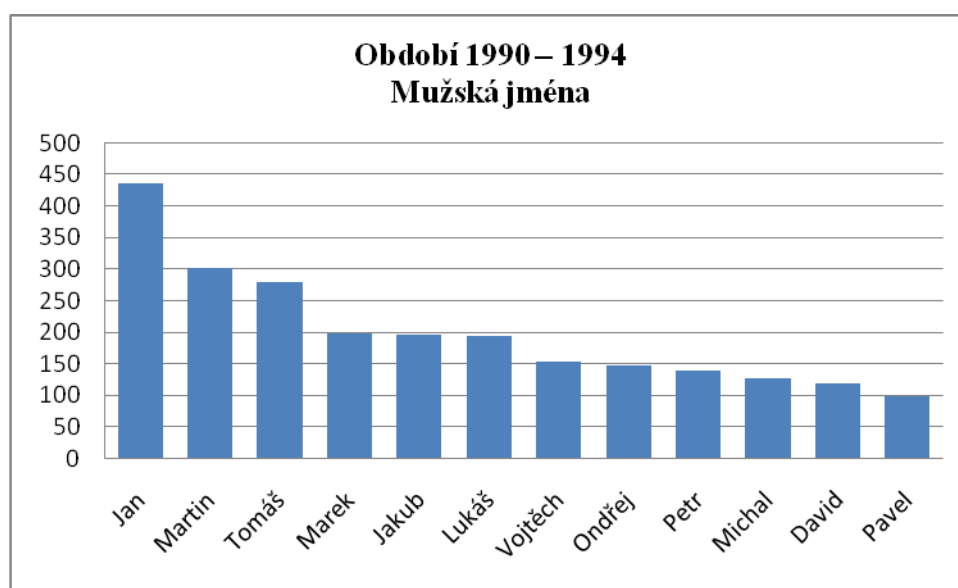
Zvláštní ženská jména – *Sidónia*, *Liana*, *Lucia*, *Johana*, *Elvíra*, *Paula*, *Anita*, *Barbara*.

Jana po dlouhé době není na prvním místě v tabulce oblíbenosti. Od roku 1960 až do tohoto období byla *Jana* nejfrekventovanějším dívčím jménem v Liberci. Nyní je nahradila *Lucie*. *Eva* již není tak populární, z tabulky zcela zmizela, to neznámá, že se již nedává vůbec, ale nebylo počtem tak hojné, aby mohlo být zařazeno do tabulky.

Stejná místa potom obhájí *Kateřina*, *Petra*, *Veronika* a objevují se nová jména jako *Monika*, *Markéta*, *Nikola*, *Tereza* a znovu se vrací například *Zuzana*. Opět můžeme pozorovat rozmanitost a různost, které jsou pro dívčí jména tak typická, díky tomu se vyskytují nová jména jako například: *Barbora*, *Žaneta*, *Nikol* a *Eliška*. V hojném počtu je zastoupena *Pavla* / *Pavla*.

To, že se začínají vyskytovat exotická, dosud neznámá jména, můžeme přičíst i tomu, že po revoluci mohli lidé opět začít cestovat – sňatky s cizinci. Tato jména jsou nezvyklá, nová, ještě se tu neobjevila. Rodiče hodně ovlivňují i televizní seriály, které se staly populární (Dalas, To je vražda napsala). V matrikách nalezneme i jména hlavních hrdinů ze seriálů.

Období 1990 - 1994			
Jan	435	Lucie	329
Martin	301	Kateřina	257
Tomáš	279	Michaela	233
Marek	198	Barbora	207
Jakub	196	Tereza	199
Lukáš	194	Petra	187
Vojtěch	153	Nikola	185
Ondřej	147	Martina	170
Petr	140	Veronika	160
Michal	127	Andrea	154
David	118	Jana	143
Pavel	98	Klára	119
		Zuzana	108
		Markéta	97

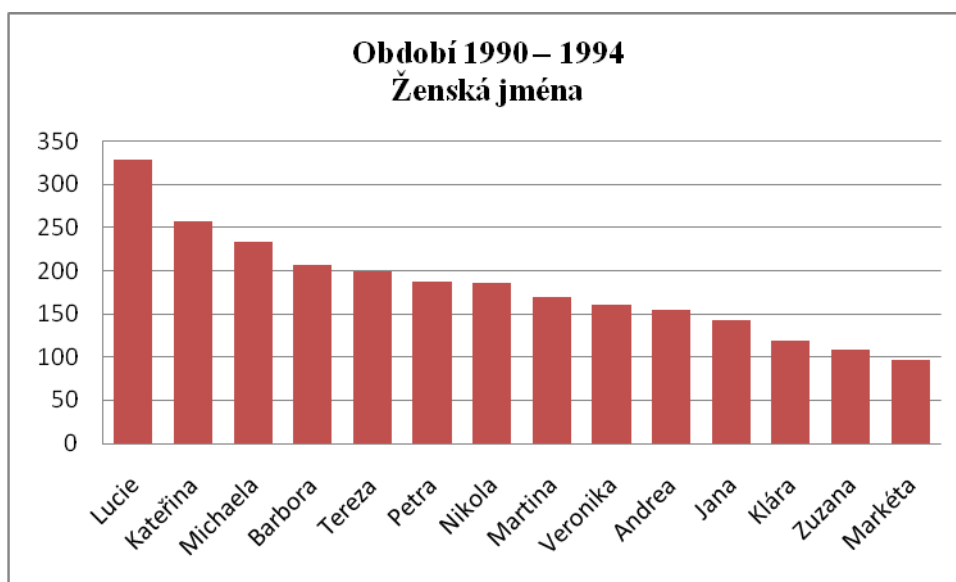

V porovnání s prvním vyhledávaným obdobím, můžeme říci, že na oblibě ztratila jména dlouhá. I u chlapeckých jmen je tendence dát svému potomkovi jméno originální nebo moderní.

Výjimkou se stalo opět *Jan*, které si stále udržuje své prvenství bez ohledu na dané období. Je to zvláštní jev, jelikož jména se pořád proměňují, každá doba má své favority, ale *Jan* se nemění a v zásadě si stabilně udržuje přední pozici v tabulce oblíbenosti jmen v Liberci.

Stejnoměrně se objevují *Karel, Zdeněk, Josef, Luboš, Radim, Radek*, ale již ne v takové míře jako v obdobích předchozích. Hojná jsou naopak *Daniel, Dominik, Denis, Kryštof, Matěj, Ondřej, Patrik, Filip* a *Adam*. V oblibě zůstal *Tomáš, David*. *Jiří* se již nevyskytovalo v takové míře, aby bylo zařazeno.

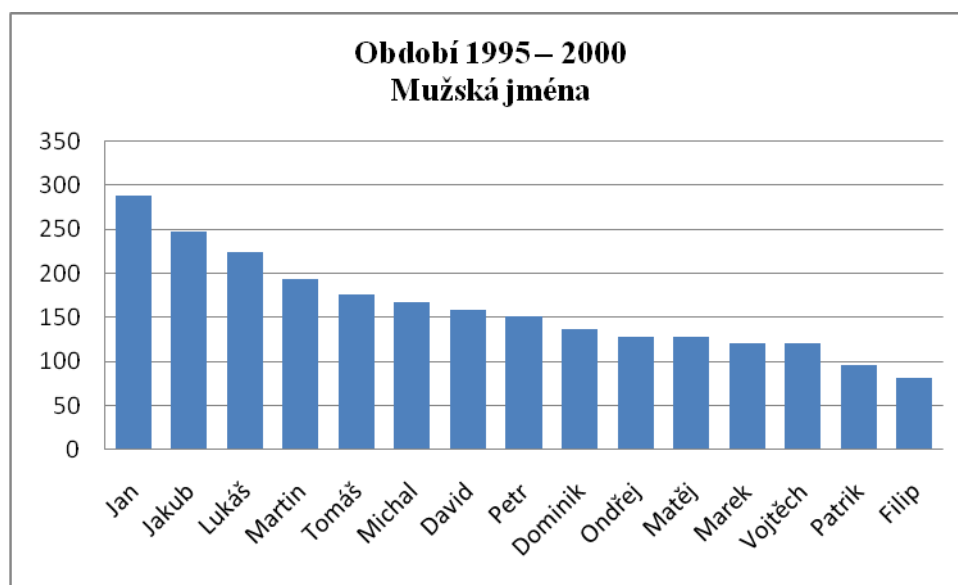
Zvláštní jména – *Darek, Erik, Sebastian, Jonáš, Samuel, Janis*.

K velké proměně dochází i u dívčích jmen, kdy *Jana* značně klesla v oblíbenosti a v porovnání s minulými obdobími se výrazně zmenšila jeho popularita. *Klára* se stále užívá, ale již ne tolik jako v předchozím období. Jako nová, moderní jména můžeme uvést například: *Monika* a *Tereza*. Často v matrice nalezneme tvrdá jména – jména, která mají tvrdé souhlásky. Hojně dávaná jsou například *Kristýna, Dominika, Eliška, Denisa, Sylvie* nebo *Jessica*. Začínají se vyskytovat i různé varianty jmen: *Nikola – Nikol, Nicola, Nicolle*. Obdobně je to i u jména *Michaela – Michelle* nebo *Zuzana – Suzanne*.

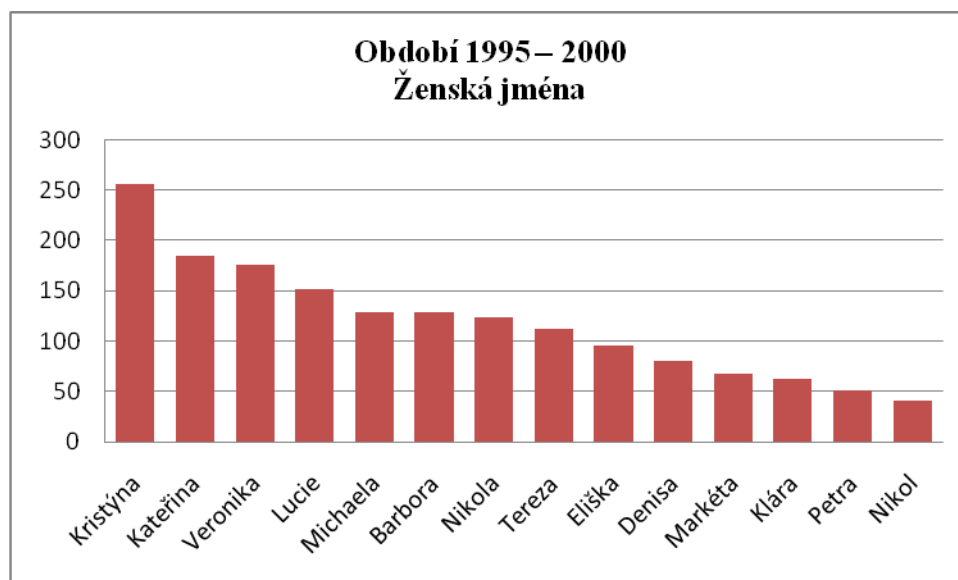
Zvláštní jména – opět se dává hodně cizích jmen – *Sarah, Inge, Angelika, Doris, Tanita, Vilma, Ester, Mamuna, Evelina, Norberta*, dále potom *Ludmila, Venuše* nebo *Štefanie*.

Období 1995 – 2000			
Jan	288	Kristýna	256
Jakub	247	Kateřina	184
Lukáš	224	Veronika	176
Martin	193	Lucie	152
Tomáš	176	Michaela	128
Michal	167	Nikola	123
David	159	Barbora	129
Petr	151	Tereza	112
Dominik	136	Eliška	96
Ondřej	128	Denisa	80
Matěj	128	Markéta	67
Marek	120	Klára	63
Vojtěch	120	Petra	51
Patrik	96	Nikol	41
Filip	81		

Ojedíněle zvolená mužská jména – *Tommy, Triumph, Ian, Timur, Dannis, Christian, Bartoloměj, Erik, Arnošt, Ahmed, Florian.*

Výběr jmen se opět hodně různí a znovu se objevují různé cizí varianty jmen českých nebo se dávají jména exotická. Roztřídění již není tak jednoznačné jako dříve. Oblíbená jsou také *Zdenek, Dan, Adam. Jan* udržuje stále stejnou přední pozici. Téměř vymizelo *Josef* a *Pavel*. Z nových jmen, která se stala oblíbenými, můžeme uvést: *Vojtěch, Dominik* a znovu *Matěj*. Ve značném počtu se vyskytují jména *Denis, Adrian, Kevin* a *Robin*.

V tomto období je nejoblíbenějším jménem *Kristýna*. Oproti minulému období užívání *Lucie* značně kleslo. *Petra* se také vyskytuje méně, dá se říci, že oproti minulým obdobím skoro vůbec. *Eva* na své oblíbenosti hodně ztratilo a dává se jen zřídka. Nově oblíbená jména, ve větším počtu - *Eliška, Nikol, Denisa*. *Zuzana* se stále objevuje.

Zajímavé je to u zvláštních jmen, kterých se v tomto období vyskytuje mnoho. Rodiče chtějí být originální a své dítě pojmenovat exoticky. Cizí jména jsou čím dál tím více frekventovaná a objevuje se jich velké množství – *Deborah, Anne, Sarah, Melissa, Vanesa, Ellen, Lea Colleta, Jessica, Ester, Ajten, Naia, Debora, Yvonne*.

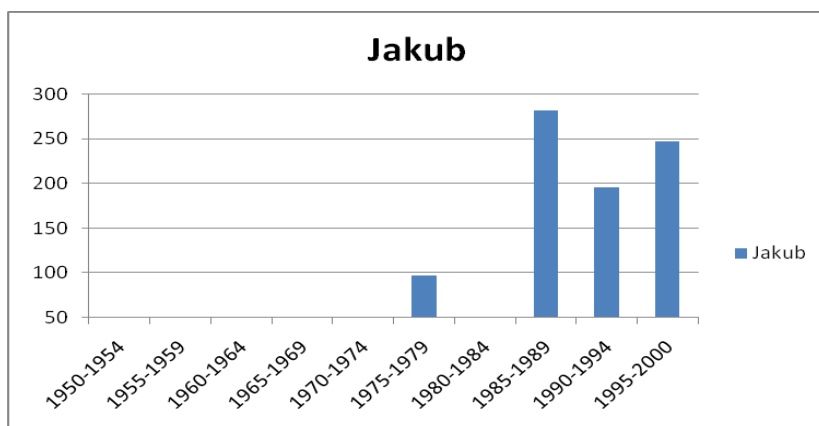
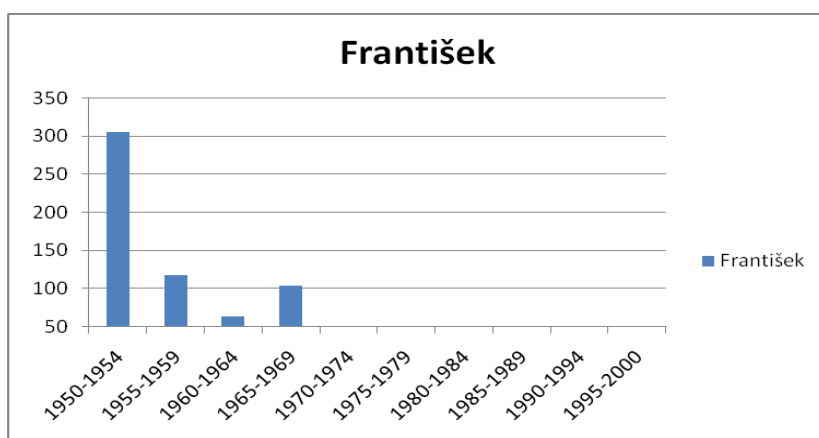
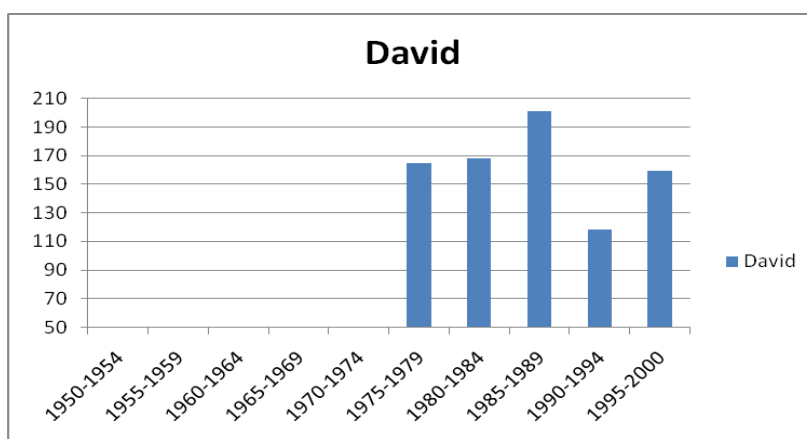
Další zvláštní jména – *Agáta, Zoe, Amálie, Saskie, Miriam*. Opět můžeme pozorovat různé varianty jména *Nikola* – *Colleta, Nicole, Nicola*.

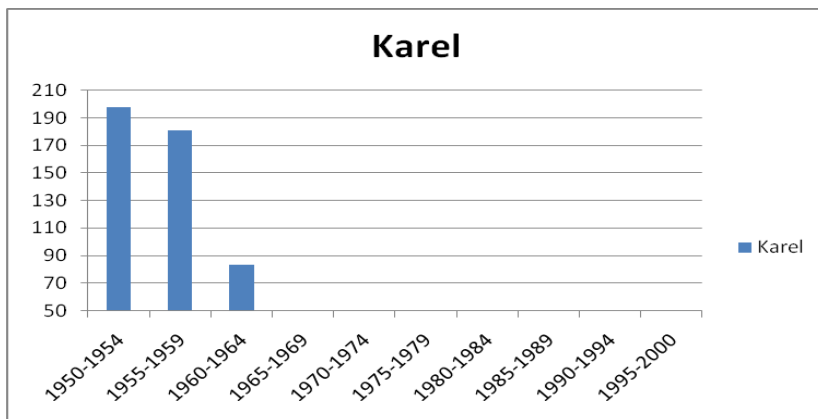
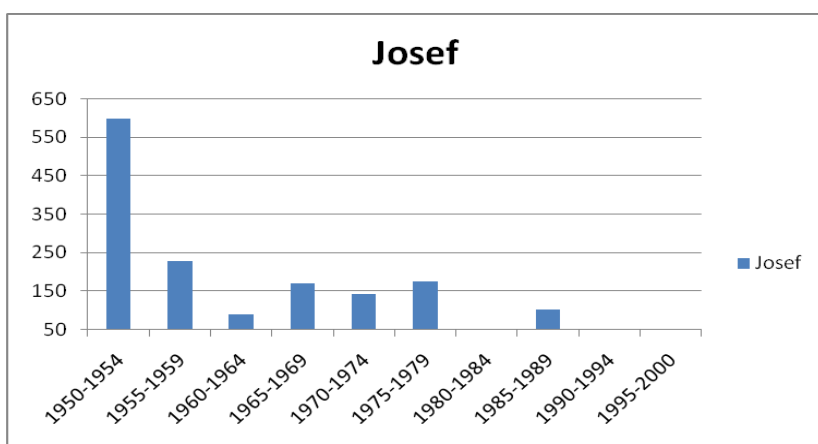
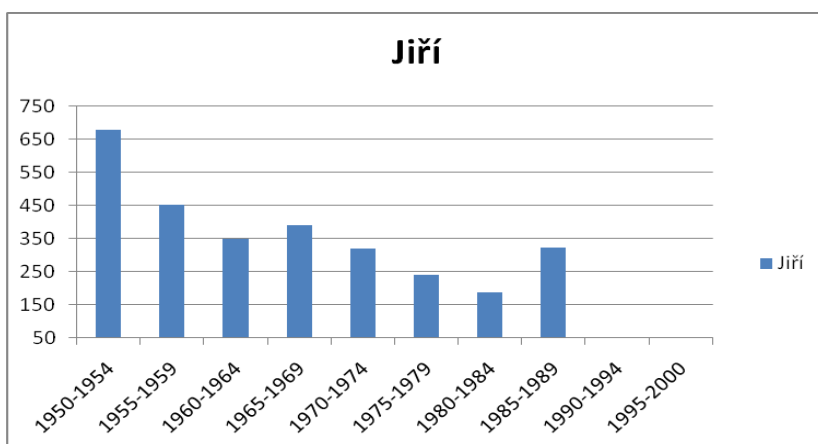
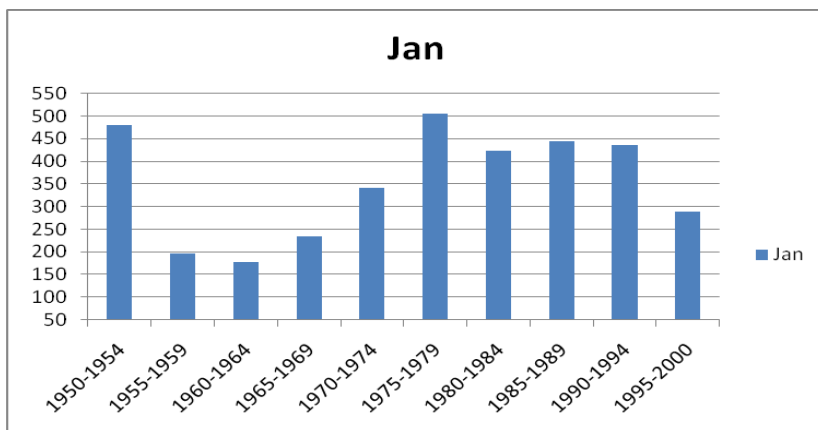

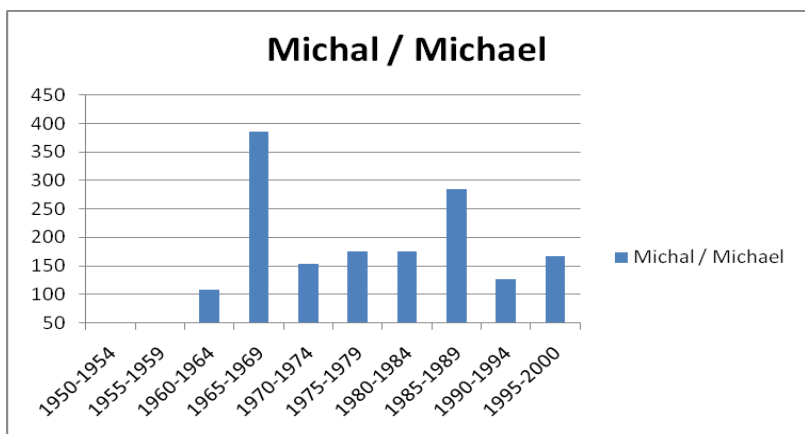
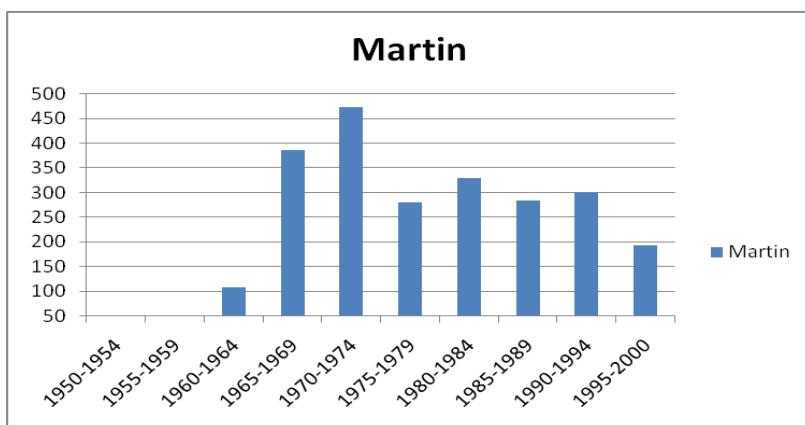
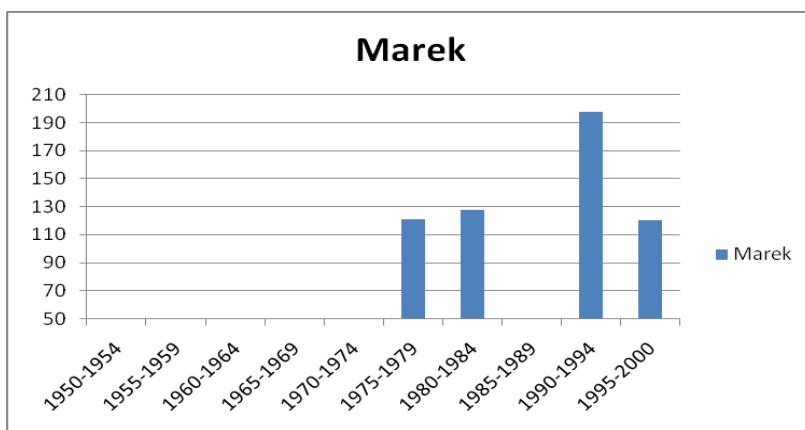
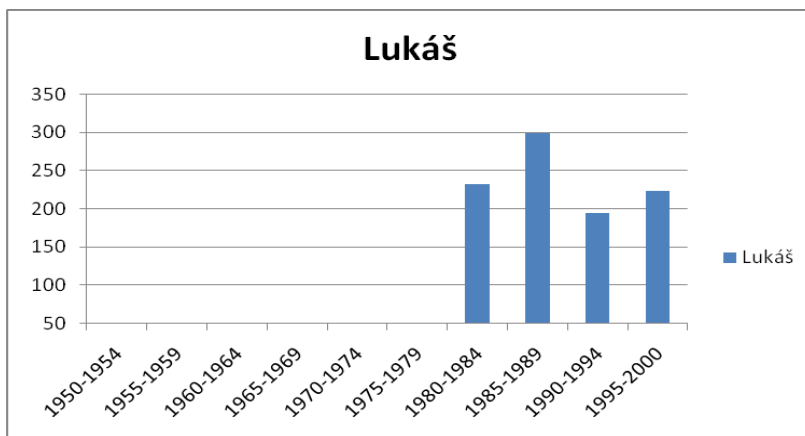
4.4 Srovnání počtu jednotlivých rodných jmen

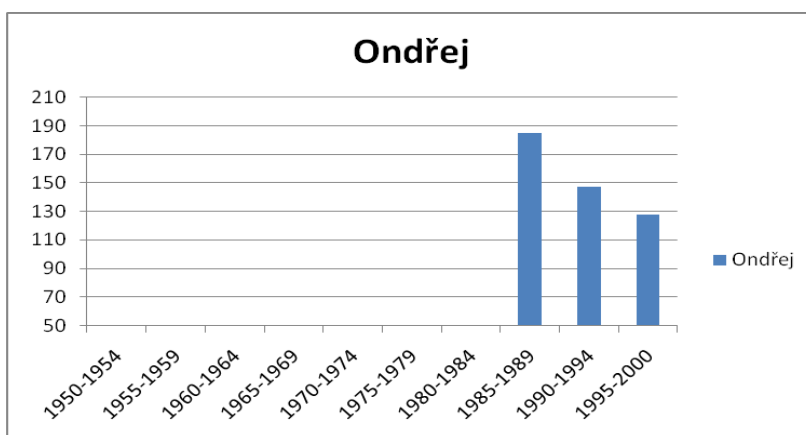
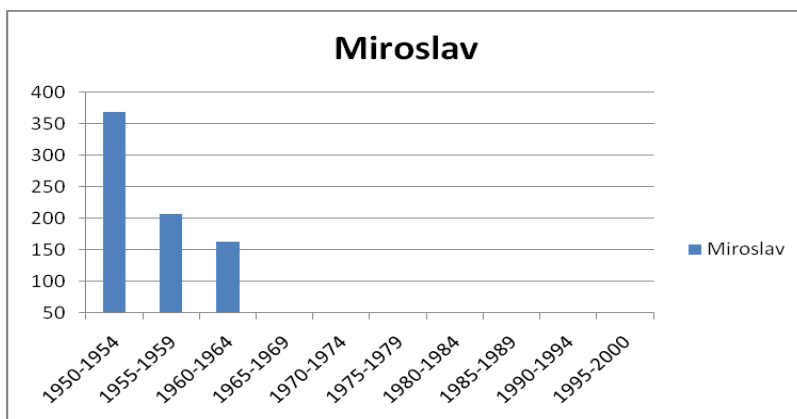
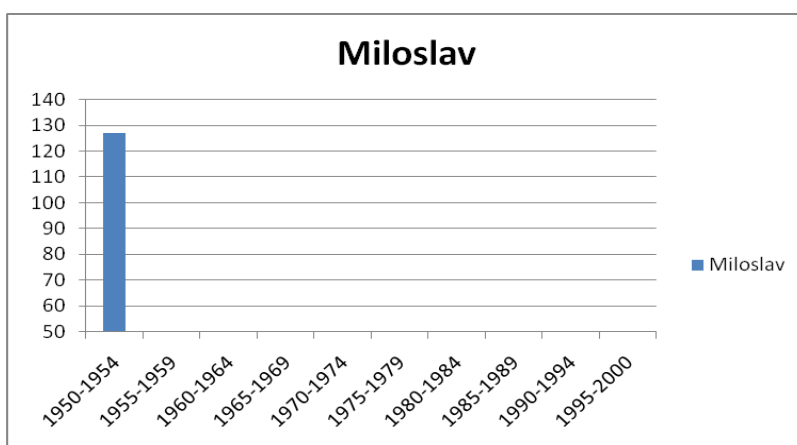
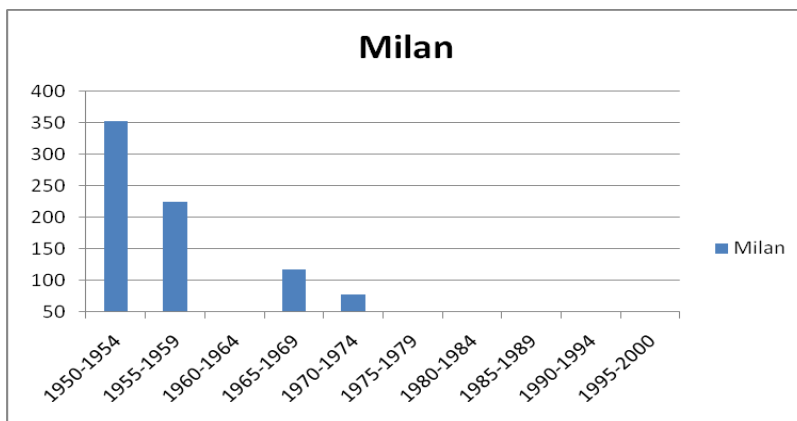
Grafy ukazují četnost jména ve všech zkoumaných obdobích. Byla vybírána podle frekvence výskytu a zařazují pouze ty, jejichž počet byl větší než padesát. Řazení jmen je abecední a dělí se nejprve na mužská, posléze ženská.

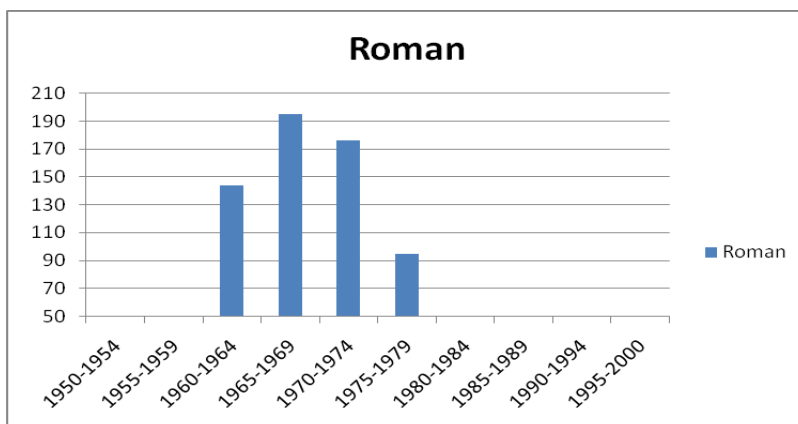
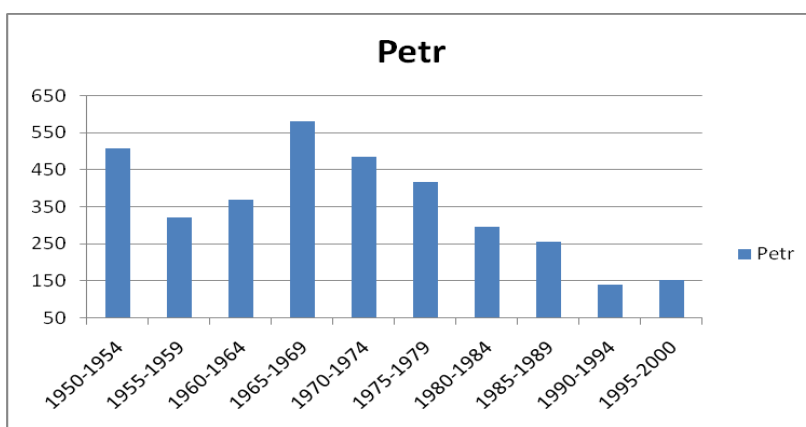
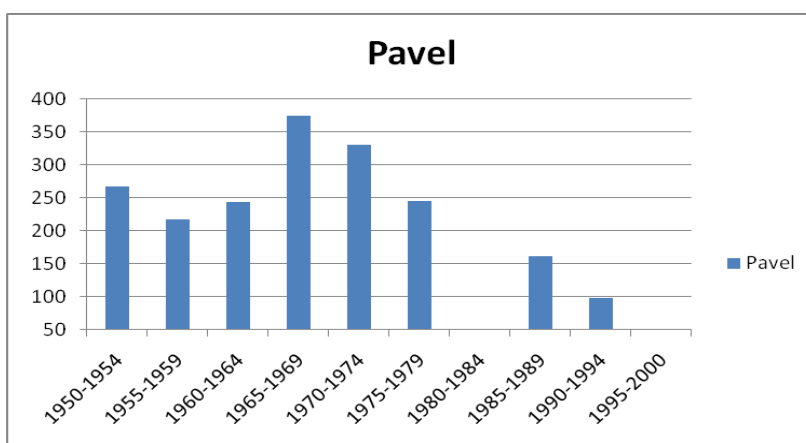
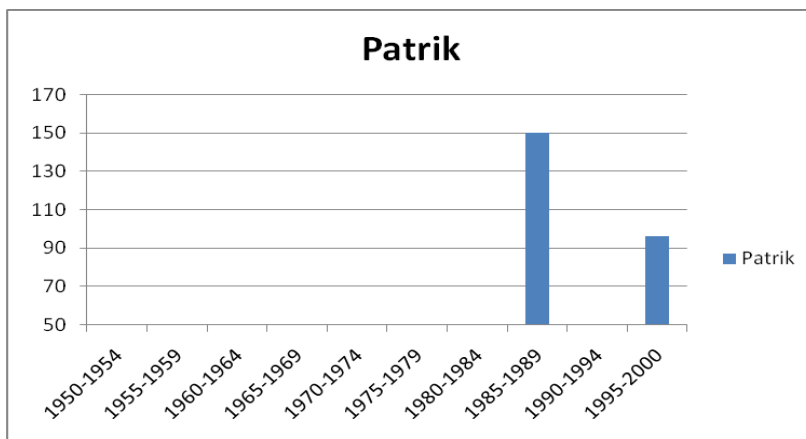
4.4.1 Mužská jména

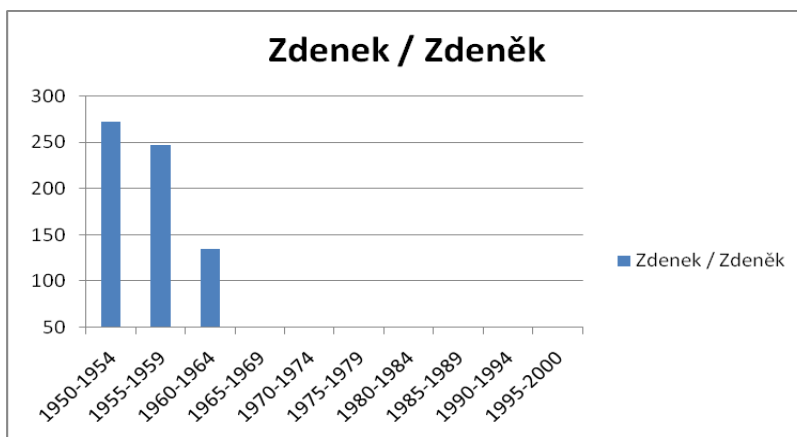
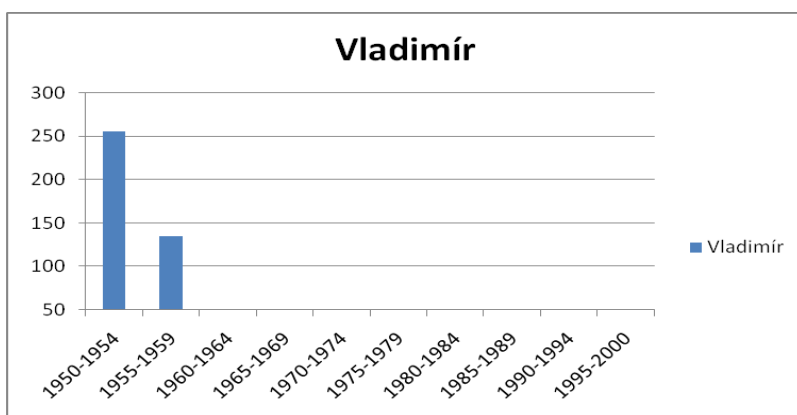
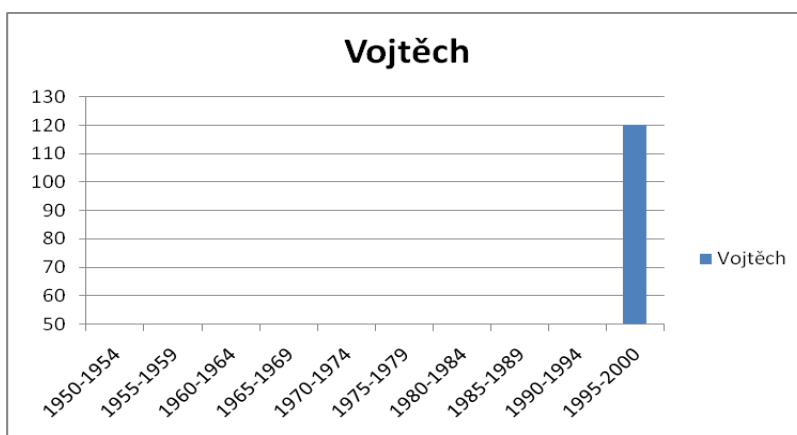
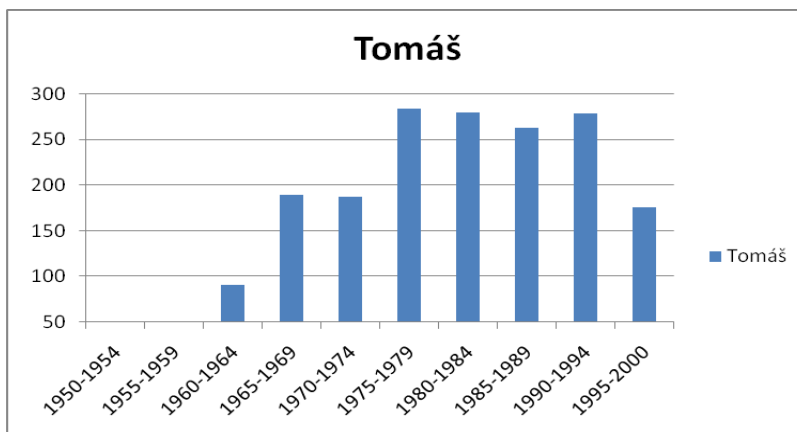

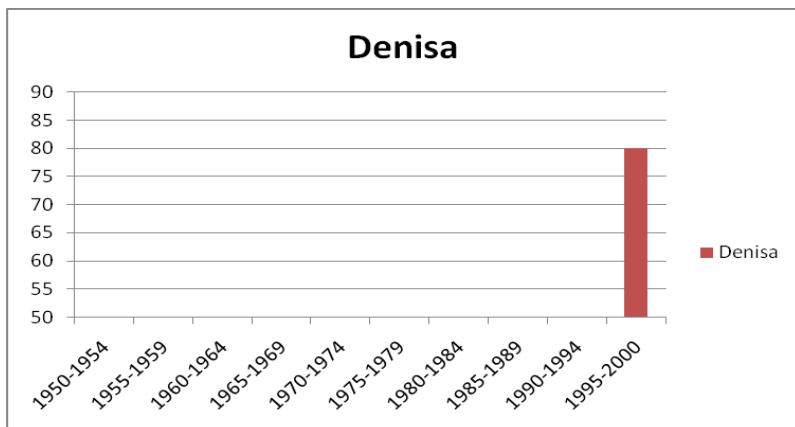
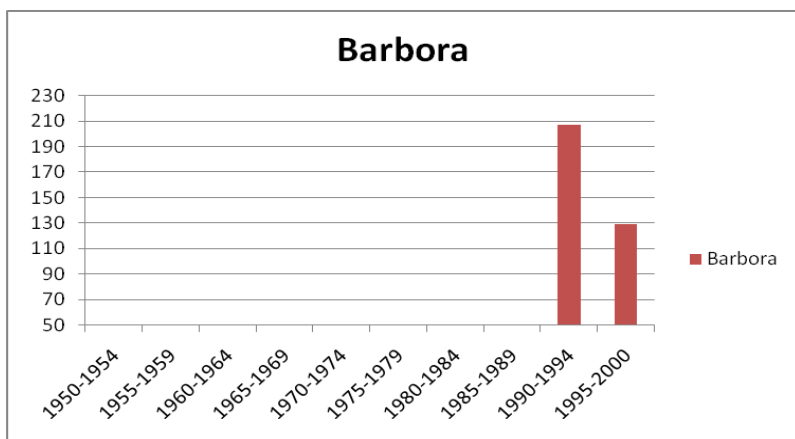
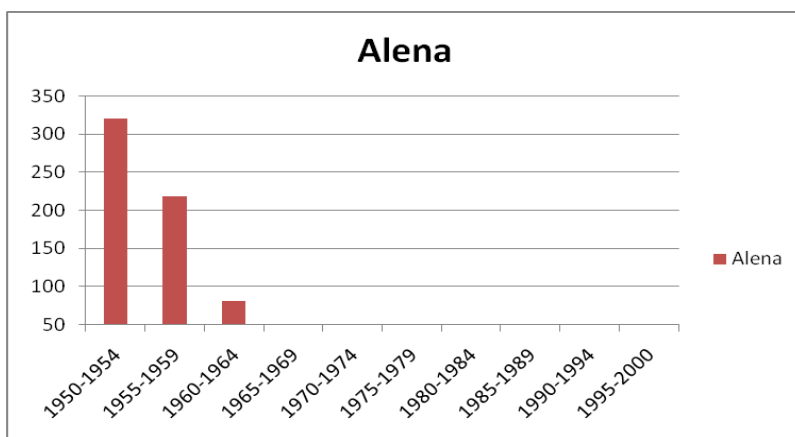
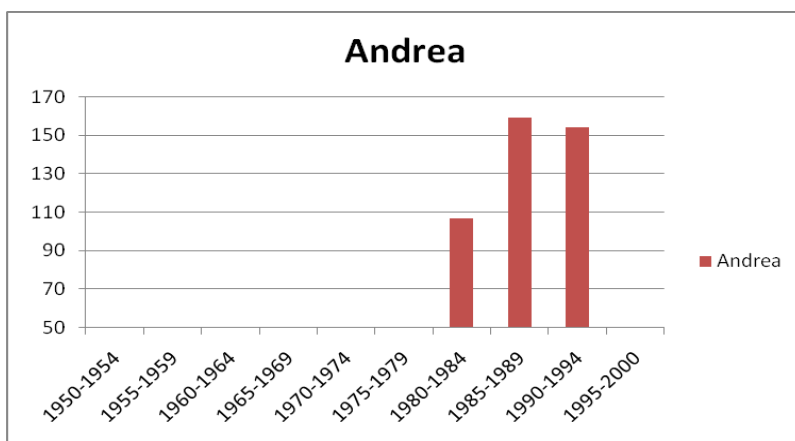

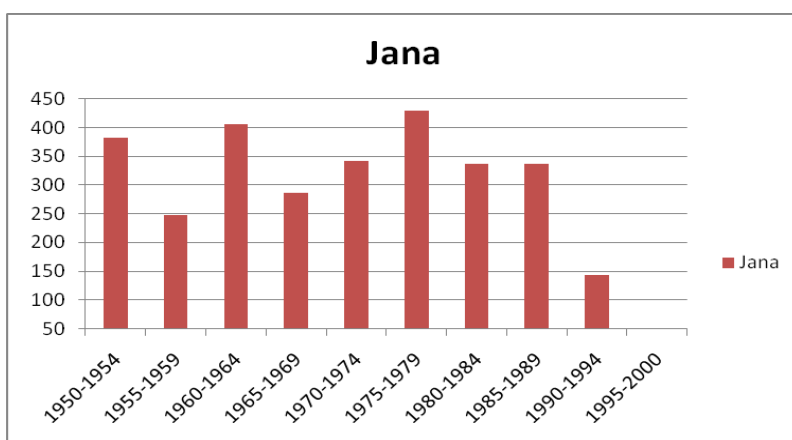
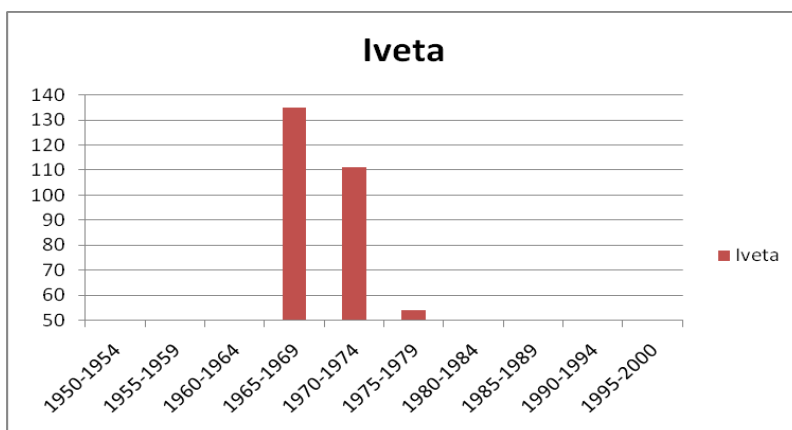
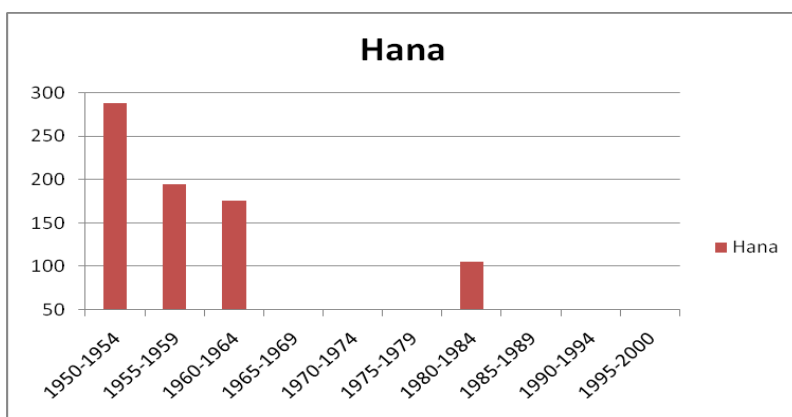
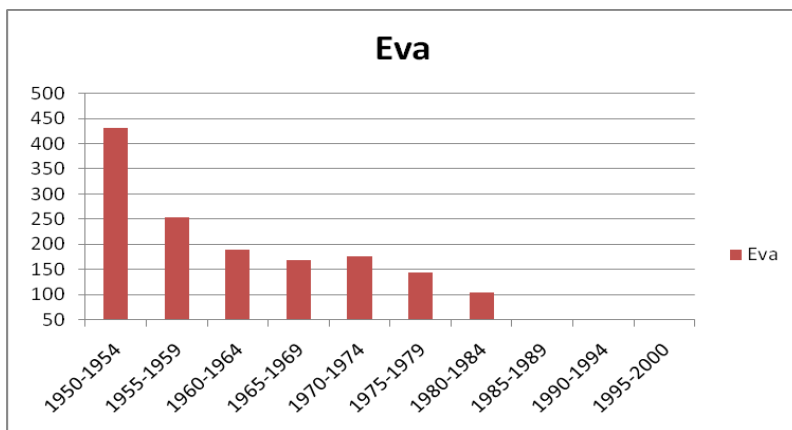

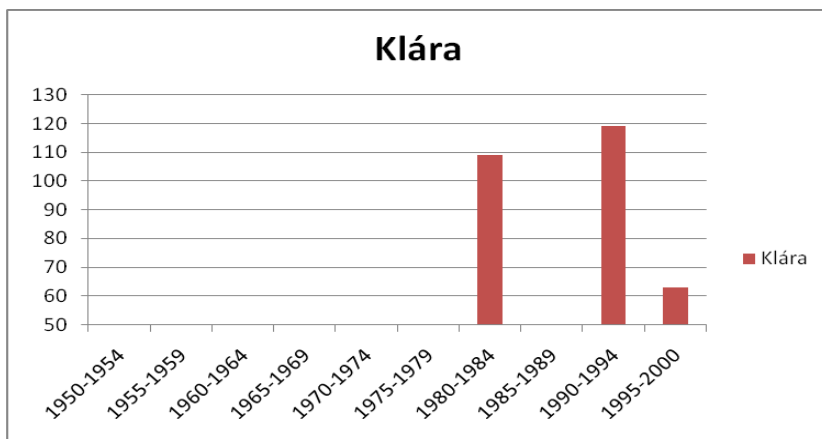
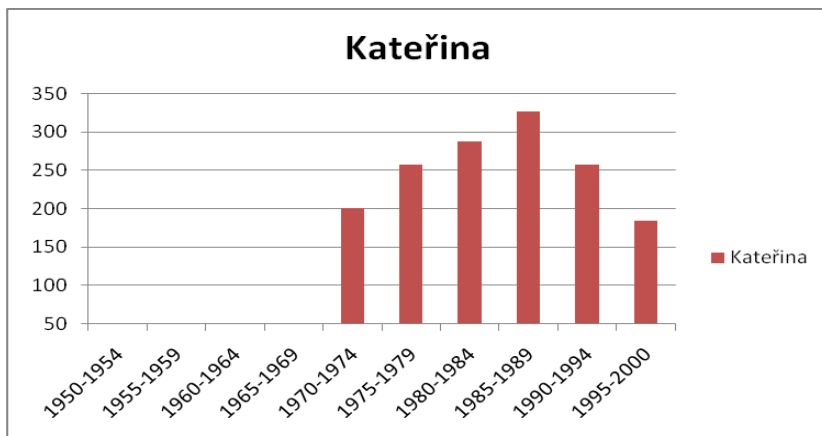
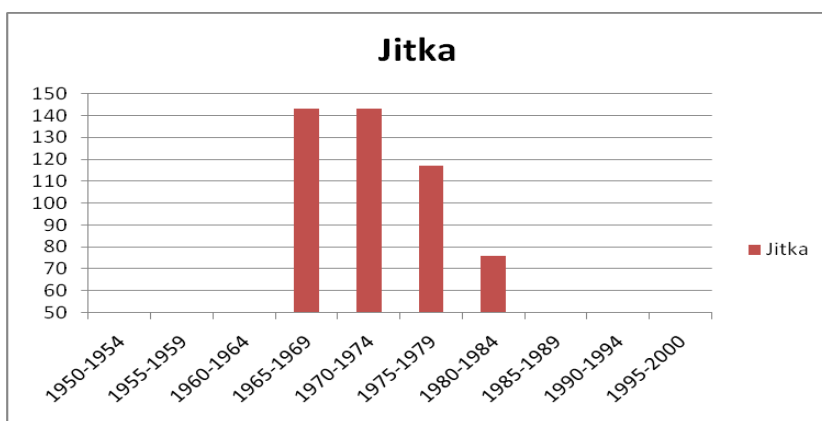
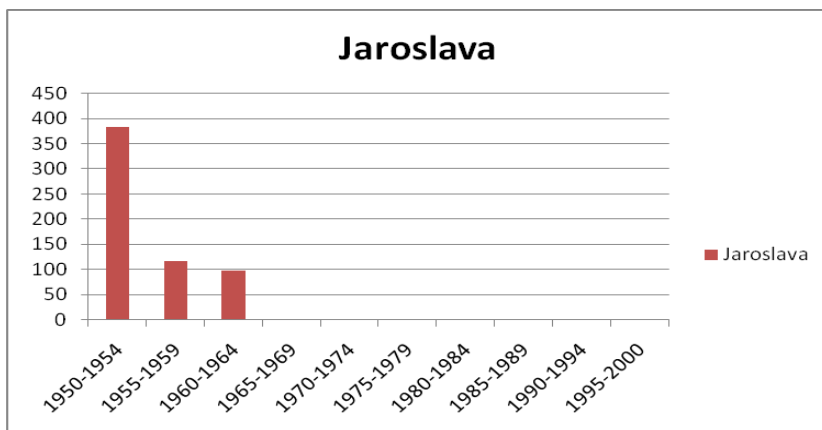

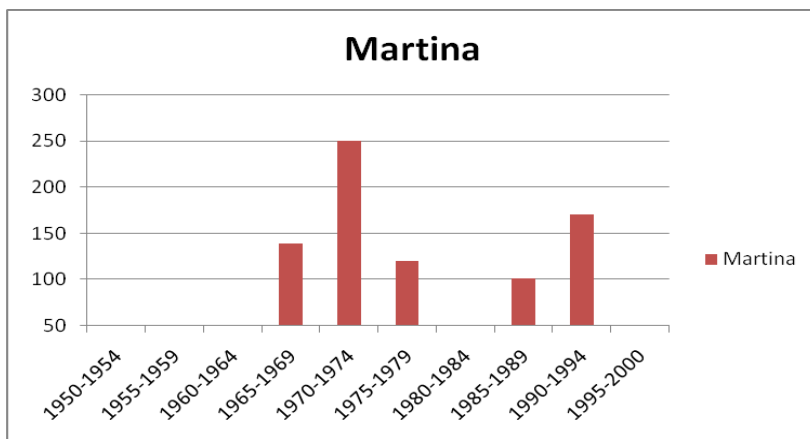
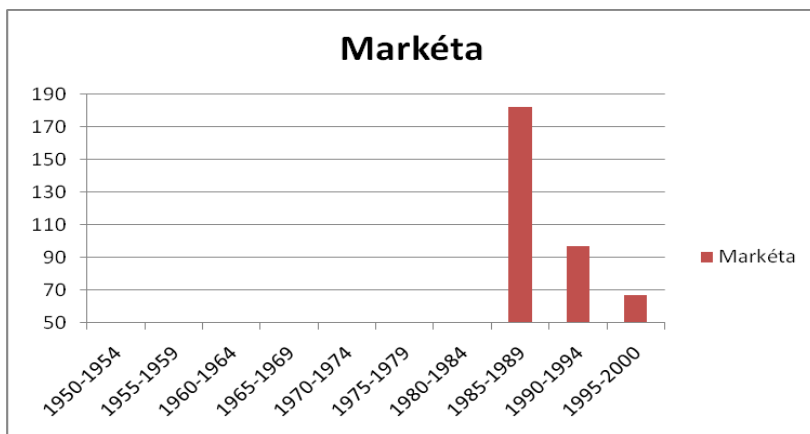
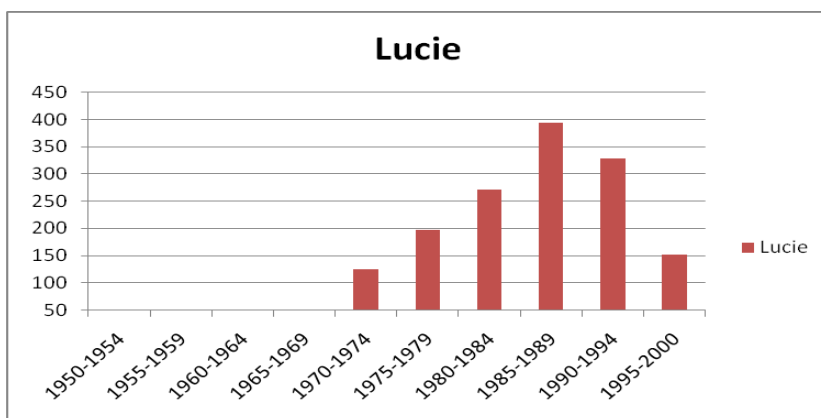
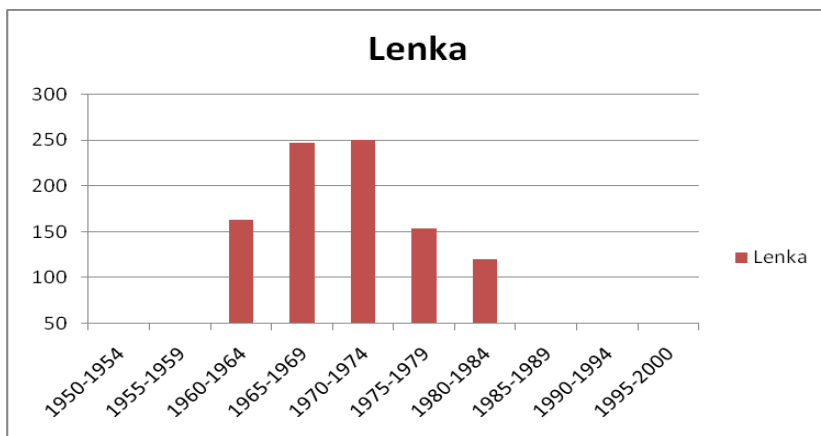
4.4.2 Ženská jména

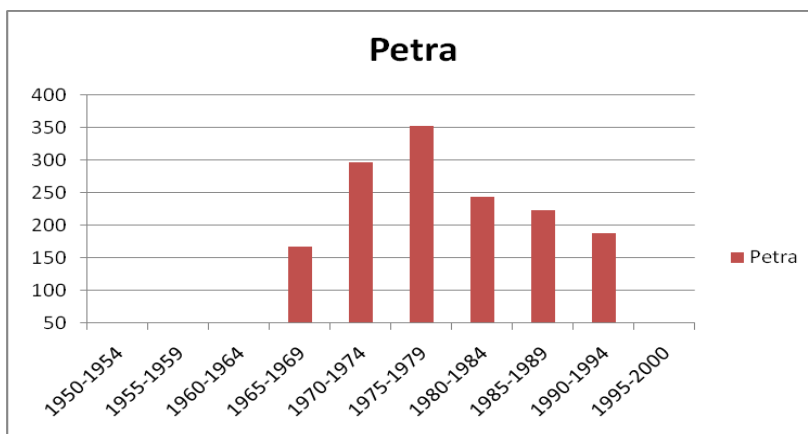
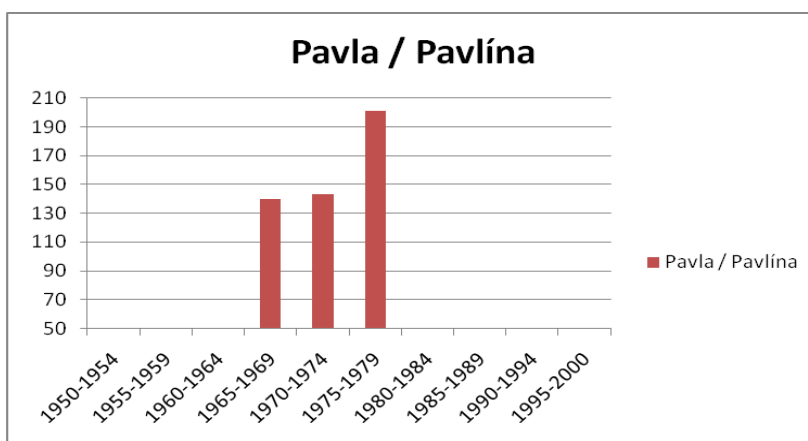
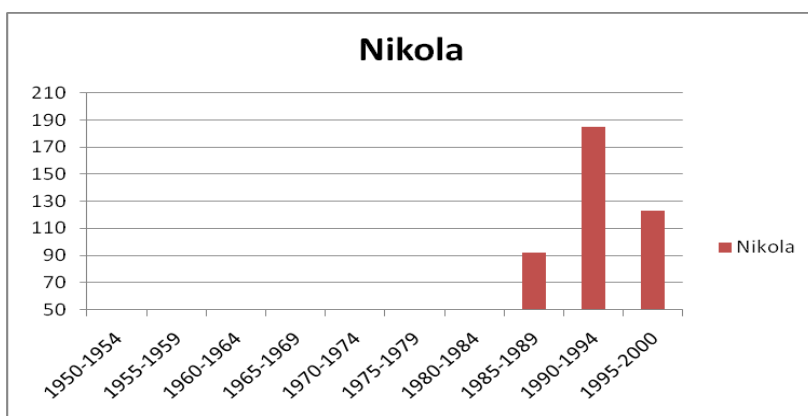
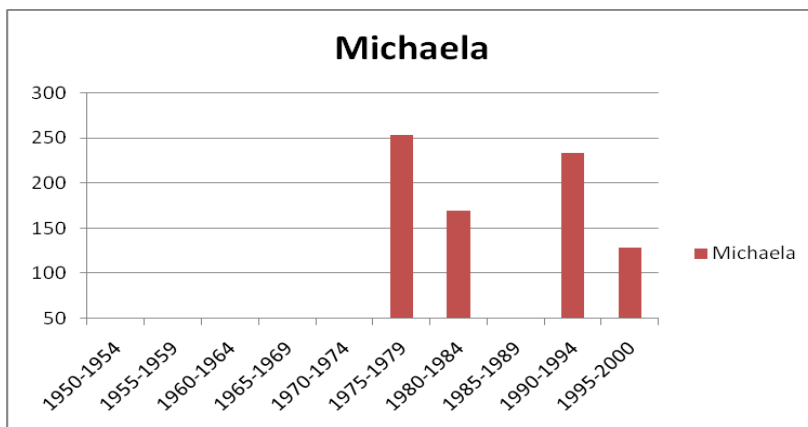

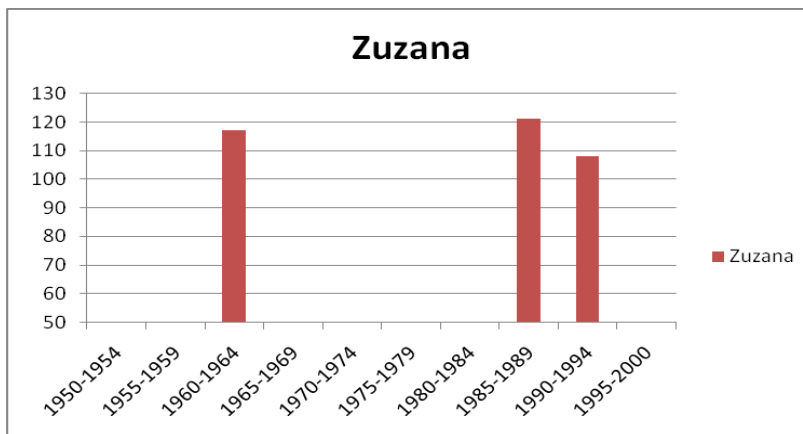
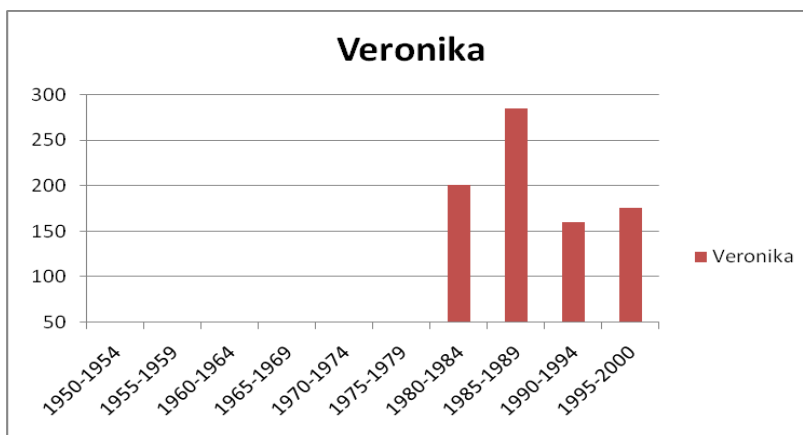
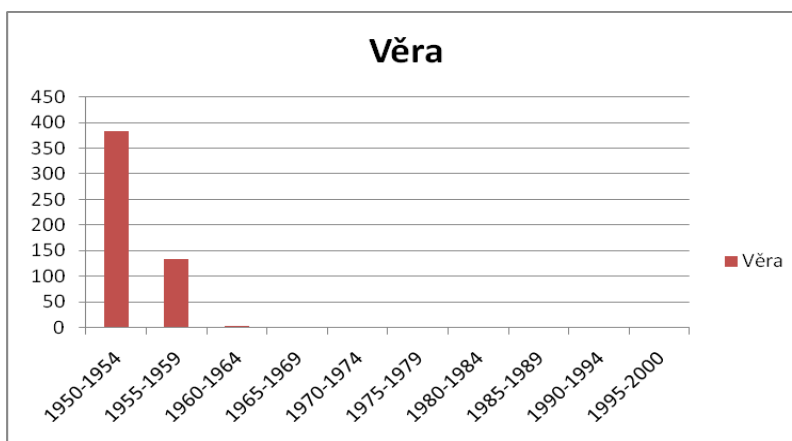
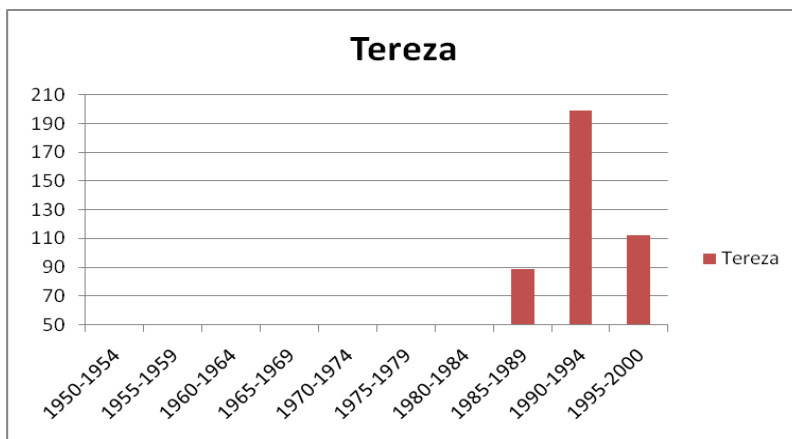

5. Závěr

Cílem této práce bylo podat ucelený výklad k institutu jména z hlediska lingvistického, právního a onomastického. Pokusit se provést analýzu volby mužských a ženských jmen, a to v období padesáti let, od roku 1950 do roku 2000, zapsaných v libereckých matrikách. Statistický přehled podává výsledky výzkumu frekvence rodných jmen zapsaných na liberecké matrice, během padesáti let.

Z mého průzkumu lze dovodit, že ačkoliv jsem výzkum prováděla v Liberci, který leží na hranicích s Německem a Polskem, neměla tato skutečnost vliv na volbu jmen z hlediska jejich původu. Nelze dovodit, že volba jmen na Liberecku byla ovlivněna zeměpisnou polohou matričního úřadu.

Na základě mého zkoumání jsem zjistila, že častost výskytu, tj. pořadí oblíbenosti jednotlivých rodných jmen se na sledovaném území a ve sledovaném období měnila, a to u jmen chlapeckých, ale zejména u jmen dívčích. Zatímco na začátku druhé poloviny dvacátého století byla v oblibě hlavně jména slovanská, zejména složená (*Miloslav, Miroslav, Vladimír, Vladislav, Jaroslava, Miroslava*), postupně jejich oblíbenost klesá, dávají se zřídka a v devadesátých letech se skoro nevyskytují. Nepatří již mezi jména frekventovaná.

Další výsledek mého zjišťování se týká výskytu průběžně nejoblíbenějších jmen v Liberci ve sledovaném období. Mezi dlouhodobě nejoblíbenější chlapecká jména patří: *Jan, Jiří, Pavel, Petr, Tomáš, Michal /Michael, Martin, Josef*.

Stabilně je od sedmdesátých let nejoblíbenějším mužským jménem *Jan*, které je německého původu. *Jiří* (řeckého původu), užívá se od let padesátých až do let osmdesátých. V devadesátých letech není již tak frekventované. V průběhu všech období se často vyskytuje jméno *Petr* (řeckého původu) a *Pavel* (latinského původu). Biblické jméno hebrejského původu *Josef* bylo také oblíbené již v padesátých letech, ale v devadesátých letech se skoro neužívá.

Průběžně nejoblíbenější dívčí jména jsou *Eva, Jana, Kateřina, Petra*.

U ženských jmen to není tak jednoznačné, dlouhou dobu bylo nejoblíbenějším *Jana*, které později vystřídala *Lucie* nebo *Kristýna*. V padesátých letech bylo nejčastějším jménem například: *Eva*, *Hana*, *Alena*, ale obliba postupem doby klesala. V devadesátých letech se skoro nevyskytují. Podobné je to i se jménem *Jana*, které se v devadesátých letech také moc neužívá. V padesátých letech patřilo k oblíbeným: *Jaroslava*, *Věra* nebo *Zdenka*. *Jaroslava* se hojně vyskytuje až do šedesátých let a v následujících obdobích se skoro neužívá. Od šedesátých let začíná být populární *Petra* a od let sedmdesátých *Kateřina*. Tato jména se do té doby užívala velmi zřídka. Jméno *Kateřina* se potom ve velké míře užívalo až do let devadesátých, zatímco *Petra* nebylo v devadesátých letech moc oblíbené.

Z tohoto výzkumu lze dovodit i další závěr, že chlapecká jména jsou oproti jménům dívčím mnohem stálejší a v daleko menší míře podléhají módním vlnám. Počet volených chlapeckých jmen je podstatně nižší, než dívčích. Z výběru dívčích jmen lze vysledovat četnější rozmanitost a tendenci vybírat dívkám jména nepříliš opakovaná.

Ze zjišťování a přehledu jmen vyplývá, že na konci sledovaného období jsou nejčastěji volená jména částečně jiná než běžně užívaná jména na začátku sledovaného období. V padesátých letech se užívají spíše jména slovanská a jen ojediněle se vyskytují „zvláštní“ jména (to jsou ta, která jsou v matrice zapsaná např. jednou za pět let), kdežto již v osmdesátých letech se užívají „modernější“: *Vojtěch*, *Dominik*, *Jakub*, *Tomáš*, *Ondřej*. V padesátých letech se spíše vyskytovala určitá skupina jmen (například patnáct nejčastějších mužských jmen), která se hodně užívala (jméno *Jiří* – v padesátých letech 680) a postupem času se začalo užívat více druhů rodných jmen a jejich počet byl nižší (*Jiří* - v šedesátých letech 349). V devadesátých letech je tento fenomén vidět nejvíce. Užívá se mnoho cizích podob, jména exotická a neslovanského původu. Cizí podoby jako: *Jessica*, *Sarah*, *Melissa* se začínají objevovat po revoluci. Je možné, že rodiče často vybírali jméno pro své dítě podle postav z amerických seriálů, které u nás byly v té době novinkou. U chlapců to potom jsou podoby jako *Tommy*, *Denis*, *Adrian* nebo *Oliver*. Zde je patrná snaha po jedinečnosti. Rodiče často zapomínají na to, aby vybírali rodné jméno i podle toho, zda se hodí k příjmení. Pokud na toto kritérium ohled neberou, pak jméno ve spojení s příjmením může působit komicky a dítě tím může trpět celý život – například (jména z libereckých matričních knih narození): *Oliver Krákora*, *Suelin Fořtová*, *Kevin Vojco* aj.

Výsledky zkoumání a výše uvedených zjištění, včetně vývoje jednotlivých jmen srovnávám v grafech (viz. kapitoly 4.3 a 4.4).

Na krajské matrice jsem se dozvěděla zajímavost z praxe, kdy rodiče vybrali jména: *Vítr* u chlapce a *Voda* u děvčete. Věc byla vyřešena tak, že rodiče doložili posudek vydaný jazykoznačkyní dr. Knappovou. V posudku bylo uvedeno: Indiánská podoba pro *vítr* – *Nodin*, pro *vodu* – *Ava*. Takto se tedy obě děti jmenují.

Další zajímavostí, kterou jsem zjistila, jsou „silné ročníky“. Tak jako v České republice se i v Liberci rodilo velké množství dětí v padesátých a následně v sedmdesátých letech. Tato skutečnost se odrazila i v počtu matričních knih narození. V sedmdesátých letech jich bylo popsáno dvacet dva a v padesátých letech potom dvacet šest.

Hlavní přínos této práce lze spatřit ve skutečnosti, že ani na liberecké matrice, ani nikde jinde v evidenci státu, nelze frekvenci a výskyt rodných jmen na určitém území zjistit. Veškeré podklady pro výzkum této práce musely být zjišťovány časově náročným způsobem, a to vypisováním jednotlivých jmen z jednotlivých jmenných rejstříků matričních knih narození celého sledovaného období. Výzkum byl ztížen o skutečnost, že rejstříky v matričních knihách narození nejsou vedeny abecedně podle rodného jména, nýbrž podle příjmení. Dle mého názoru by bylo vhodné zajistit sledování frekvence a oblíbenosti volby rodných jmen v České republice prostřednictvím Českého statistického úřadu.

6. Použitá literatura

- KNAPPOVÁ, M. *Rodné jméno v jazyce a společnosti*. Praha: Academia, 1989.
- SVOBODA, J. *Staročeská osobní jména a naše příjmení*. Praha: Československé akademie věd, 1964.
- KOPEČNÝ, F. *Průvodce našimi jmény*. Praha: Academia, 1991.
- KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude jmenovat?* Praha: Academia, 1985.
- KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude Vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 1996.
- KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude Vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2006.
- KNAPPOVÁ, M. *Jak se bude Vaše dítě jmenovat?* Praha: Academia, 2010.
- DAVÍDEK, V. (etc.). *Česká jména osobní a rodová*. Praha: Tiskárna Vladimíra Reise v Praze, 1941.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Lidové noviny, 2002.
- ČECHOVÁ, M. (etc.). *Čeština- řeč a jazyk*. Praha: Praha, 2000.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., ROUSÍNOVÁ, Z. *Příruční mluvnice češtiny*. Praha: Lidové noviny, 1995.
- ALTMAN, R. *Osud podle jména*. Brno: Centa, 2005.
- BAUEROVÁ, A. *Tisíc jmen v kalendáři*. Praha: Šulc a spol., 1992.
- ŠITINOVÁ, M. *Řekni, jak se jmenuješ, a já ti povím...* Praha: Amadea, 1999.
- RAMEŠ, V. *Po kom se jmenujeme?* Praha: Libri, 2001.
- MOLDANOVÁ, D. *Naše příjmení*. Praha: Mladá fronta, 1983.
- ZVĚŘINA, J. *Lékařská sexuologie*. Praha: H&H., 1991.
- MADAR, Z. A kol. *Slovník českého práva*. Praha: Linde Praha a.s., 1999.
- KNAPP, K. - Vaňková, Z. *Komentář k zákonu o matrikách a k zákonu o užívání a změně jména a příjmení*. Praha: Orbis, 1956.
- VOJTÍŠKOVÁ, M. *Okupační matriky jako historický pramen*. Okresní archiv Ústí nad Labem.

7. Přílohy

7.1 Prohlášení

7.1.1 Prohlášení o jménu (jménech) dítěte

PROHLÁŠENÍ O JMÉNU (JMÉNECH) DÍTĚTE

Matka..... telefon.....

Otec..... telefon.....

Po vzájemné dohodě prohlašujeme, že našemu dítěti, narozenému dne .....

volíme jméno (jména)*: **chlapec** .....

děvče .....

Upozornění:

* Jméno, popřípadě dvě jména dítěte lze zapsat do matriky v souladu s ustanovením § 18 a § 62 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení. Do matriky **nelze zapsat jméno, popřípadě jména**, která již mají žijící sourozenci, zdrobnělá nebo zkomolená.

.....
podpis otce dítěte

.....
podepsáno dne

.....
podpis matky dítěte

7.1.2 Prohlášení o volbě druhého jména

Hlavička úřadu

Prohlášení o volbě druhého jména

dle § 62 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o matrikách).

Jméno:.....

Příjmení, popř. rodné příjmení: .....

Datum narození:....., rodné číslo:.....

Místo narození: ....., okres:.....

Trvalé bydliště: .....

Prohlašuji, že si ke svému dosavadnímu jménu

..... **volím druhé jméno:**

..... **a žádám, aby bylo dodatečně zapsáno do knihy narození.**

Prohlašuji, že jsem byl/a poučen/a, že toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět a dále ve smyslu § 61 zákona č. 301/2000 Sb. o matrikách, na povinnost užívat při úředním styku i druhé jméno, které jsem si tímto prohlášením zvolil/a.

V .....dne.....

.....

podpis

OP č. ....vydán dne, kým..... platnost .....

.....

podpis matrikářky, úřední razítko

7.1.3 Prohlášení o volbě druhého jména (pro nezletilé dítě)

Hlavička úřadu

Prohlášení o volbě druhého jména (pro nezletilé dítě)

dle § 62 odst. 3 zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o matrikách).

Jméno a příjmení dítěte:.....

Datum narození:....., rodné číslo:.....

Místo narození:....., okres:.....

trvalé bydliště: .....

Jako rodiče shora uvedeného dítěte

Otec: Jméno, popř.jména: .....

Příjmení, popř. rodné příjmení: .....

Datum narození....., rodné číslo:.....

Místo narození:....., okres:.....

Trvalé bydliště: .....

Matka: Jméno, popř.jména: .....

Příjmení, popř. rodné příjmení: .....

Datum narození: ....., rodné číslo: .....

Místo narození: ....., okres: .....

Trvalé bydliště: .....

Prohlašujeme, že výše uvedenému dítěti volíme k dosavadnímu jménu: ..... druhé jméno: ..... a žádáme, aby bylo dodatečně zapsáno do knihy narození.

Prohlašujeme, že jsme byli poučeni, že toto prohlášení lze učinit pouze jednou a nelze je vzít zpět a dále ve smyslu § 61 zákona č. 301/2000 Sb. o matrikách, na povinnost užívat při úředním styku i druhé jméno, které jsme tímto prohlášením pro dítě zvolili.

V ..... dne.....

.....

vlastnoruční podpis otce

.....

vlastnoruční podpis matky

OP č. ....vydán.....

OP č..... vydán.....

Souhlasím s volbou druhého jména: ..... a s provedením zápisu do knihy narození.

..... podpis dítěte staršího 15ti let

..... podpis matrikářky, úřední razítko.

